

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut mezinárodních studií

Sabina Tučková

**Konflikt národních identit a jeho role
v integraci Makedonie do EU**

Bakalářská práce

Praha 2013

Autor práce: **Sabina Tu ková**

Vedoucí práce: **PhDr. Miroslav Tejchman, DrSc.**

Rok obhajoby: 2013

Bibliografický záznam

Tuková, Sabina. *Konflikt národních identit a jeho role v integraci Makedonie do EU*. Bakalářská práce, Praha: FSV UK, Institut mezinárodních studií, 2013.

Abstrakt

Bakalářská práce *Konflikt národních identit a jeho role v integraci Makedonie do EU* pojednává o aktuálním tématu členství jedné ze zemí západního Balkánu v EU a problematice jeho naplnění. Makedonie je v tomto ohledu specifická, protože její členství je brzděno zejména z důvodu českého nesouhlasu s názvem země a uznává zemi pod názvem Bývalá jugoslávská republika Makedonie (FYROM).

Makedonci nebyli dlouho všeobecně uznáváni jako samostatný národ, protože mají jazyk a minulost podobnou s Bulhary. To má i dnes dopad na makedonskou identitu a komplikuje tak vztahy s početnou albánskou menšinou.

Autorka si v práci odpovídá na otázku, zda EU v současné době opravdu chce přijmout Makedonii jako svého člana, a dochází k závěru, že v kontextu ekonomické krize není pro EU rozšíření prioritou, jakkoli dříve nebo později je rozšíření o balkánský region přirozeným cílem, protože je součástí Evropy a tedy i EU a je nutné pro stabilizaci regionu a minimalizaci etnických problémů.

Abstract

Bachelor thesis *Conflict of national identities and its role in the Macedonian integration to the EU* describes a recent topic: One of the Western Balkan countries' membership in the EU and problems that it meets. In this regard, Macedonia is specific because its membership is blocked by Greek disagreement with name of the country. Greece accepts Macedonia under the name Former Yugoslav Republic of Macedonia (FYROM).

Because of its similar language and history with Bulgaria, Macedonians have not been recognized as a unique nation for a long time. The fact that Macedonia was not accepted can still be seen in Macedonian identity and complicates the relations with large Albanian minority.

The author in her thesis responds to a question whether the EU really wants to accept Macedonia as a member or not. The author concludes that in the case of the economic crisis, the enlargement is not the priority for the EU. However, sooner or later, expansion to the Balkan region will become a target. Macedonia is in Europe, which means that it naturally belongs to the EU. And

the author thinks that the EU membership is necessary for the stabilization of the region and the minimalization of the ethnic disputes.

Klí ová slova

Makedonie, makedon-tí Albánci, etnické problémy, nacionalismus, identita, spor o název, integrace do EU

Keywords

Macedonia, Macedonian Albanians, ethnic disputes, nacionalism, identity, name dispute, integration to the EU

Rozsah práce: 70 822 znak

Prohlášení

1. Prohláuji, že jsem předkládanou práci zpracoval/a samostatně a použil/a jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohláuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 17. května 2013

Sabina Tučková

Obsah

Úvod	7
1. Makedonská identita pohledem okolních stát	10
1.1. Makedonská otázka	10
1.2. Bulharsko.....	11
1.3. ecko.....	13
1.4. Srbsko.....	15
1.5. Albánie	15
2. Albánská menšina v Makedonii.....	16
2.1. Demografické souvislosti	16
2.2. Soužití jednotlivých etnik.....	18
2.3. Konflikt v roce 2001 a Ochridská rámcová dohoda.....	21
2.4. Další vývoj: Zlepšila OFA vztahy mezi etniky?	24
3. Počátky makedonské integrace do EU	26
4. Postoj Evropské unie v i Makedonii.....	29
4.1. Role Makedonie v cest EU na východ.....	29
4.2. ecko-makedonský spor.....	31
4.3. Vnit ní politika Makedonie a její vliv na integraci do EU.....	34
5. Vývoj pohledu obyvatel Makedonie na integraci do EU	37
Záv r	39
Summary	42
Použitá literatura.....	43
Knihy.....	43
Sborníky	43
lánky	43
Internetové zdroje	45
Akademické práce.....	47

Úvod

V současnosti v Makedonii probíhá proces upevnění národní identity, kvůli kterému má země vždy problémy se sousedními státy. Národní uvědomění Makedonců se začalo formovat poměrně pozdě a ve spojitosti s rozkladem osmanské říše. Po vzniku nových národních států na Balkáně Makedonie vlastní stát nezískala a byla rozdělena mezi Bulharsko, Srbsko, Čeko a Albánii. Každá oblast se poté vyvíjela odlišně, vzhledem k tomu, že všechny státy se snažily národnostní menšiny asimilovat a přesvědčit je, že vždy byly součástí jejich národa. Makedonci byli přitom zvyklí na samostatný národ uznávání. Nejbližší měli k Bulharům, za které byli také často považováni. V ojedinělých případech se tak děje i dnes.

V této práci budu psát o Makedonii¹, konkrétně o Republice Makedonie, která je jen částí historické Makedonie. Toto území připadlo převodně Srbsku. Makedonci jsou v současné době a na výjimky s tím, že jim patří jen část převodního území, smírně, nicméně na jejich národní hrdost to má velký vliv. Problémem je zejména fakt, že na území okolních států, zejména Bulharska a Čeka, se nachází obyvatelstvo, které se považuje za Makedonce, avšak tyto státy je takto neuznávají. To má negativní dopad na vztahy Makedonie s těmito státy a v současnosti je to tak hlavní překážkou její integrace do Evropské unie a NATO.

Čeko blokuje členství Makedonie v NATO od roku 2008 a začátek přístupových jednání s EU každoročně od roku 2009. Makedonii by členství v EU velice prospělo nejen ekonomicky, ale také by pomohlo eliminovat nebezpečí z okolních států a utvrdit tak identitu Makedonců jako samostatného národa. Makedonský entuziasmus ohledně integrace do EU byl vždy mimořádný, v posledních letech ale podpora u Makedonců výrazně klesá kvůli evropské pasivitě. Stále velmi vysokou podporu deklaruje jen albánská menšina. Spor se nevyvíjí kvůli neochotě ke kompromisu na obou stranách, ovlivňuje ho ale také ekonomická krize v Evropě, která způsobila, že politika rozšíření není v současnosti v EU prioritou a u ekonomicky slabých balkánských států to platí obzvláště.

Téma práce je přitažlivé svou aktuálností a souvislostí s budoucností evropské integrace, která se českých oblastech blíže dotýká. Balkánský poloostrov je vnímán jako velmi problematický region a aťkoli je to jeden z posledních evropských regionů, který zatím ještě úplně nepokrytý, jeho přístup k EU jednoznačně není jednoduchým procesem. Významnou komplikací je ekonomická krize, která přesouvá evropské priority a finance potřebné k reformám v balkánských státech na momentálně potřebnější místa.

¹ V práci budu používat název šMakedonie, ne šFYROM, z toho důvodu, že je mi tento název bližší, je to geografický název a také ústavní název státu.

V makedonském případě integraci brzdí také silný nacionalismus podporovaný vládní stranou Vnitřní makedonskou revoluční organizací - Demokratickou stranou makedonské národní jednoty (VMRO-DPMNE) a ovlivňuje tak vztahy se sousedy i s početnou albánskou menšinou v Makedonii. Pokud se však v Makedonii podaří tyto problémy překonat, existuje velká naděje, že se to podaří i v okolních státech.

Vzhledem k tomu, že současná makedonská otázka je už více než dvacet let ošehavým tématem nejen v samotné Makedonii a zemi, ale i na mezinárodní scéně, existuje k ní mnoho literatury. V této práci budu využívat zejména odborné články; v obecnějších a ne tak aktuálních kapitolách o makedonské identitě a vztahu Makedonců s ostatními národy budu čerpat také z monografií, sborníků a akademických prací.

Stejně pro pochopení problematiky je práce Hughu Poultona *Who are the Macedonians?* z roku 1995, která ovšem chápe Makedonii v jejím nejširším možném pojetí i s oblastmi zasahujícími do okolních států. Stejně tak jako v roce 2003 vydané *Dějiny Makedonie* od Jana Rychlíka a Miroslava Kouby z edice Lidových novin nejsou příliš aktuální a některé důležité okamžiky v nich tedy chybí.

V problematice identity a makedonských vztahů s okolními státy budou nejvhodnější články z periodik *Nations and Nationalism*, *Ethnopolitics*, *Antropology Today* a zprávy *Center of Documentation and Information on Minorities in Europe-Southeast Europe (CEDIME-SE)*. Zajímavý článek o vlivu rozdílného vnímání makedonské otázky na vztahy mezi národnostmi v Makedonii přináší Jenny Engström - *The Power of Perception: The Impact of the Macedonian Question on Inter-ethnic Relations in the Republic of Macedonia*. Další literatura se v této oblasti zabývá jen jedním konkrétním problémem (například jen bulharsko-makedonskými vztahy nebo makedonskou menšinou v Bulharsku nebo zemi).

Pokud jde o albánsko-makedonskou problematiku, budu čerpat z práce Johna Phillipse *Macedonia: warlords and rebels in the Balkans* z roku 2004, která se vnuje zejména konfliktu v roce 2001 z pohledu reportéra *The Times* a je z tohoto hlediska výjimečná. Z jiné perspektivy budou užitečné i popisnější práce, zejména rozdílné statistické články o demografickém vývoji Makedonie, protože jasně ukazují podstatu problémů mezi jednotlivými etniky. O tom, jestli existuje nějaká albánská otázka pojednává zpráva ISS EU *Is there an Albanian question?* Já využiji jen část od Nadège Ragaru, vnující se Makedonii, s názvem *The Former Yugoslav Republic of Macedonia: between Ohrid and Brussels*.

V obecné kapitole o evropské integraci budu čerpat ze zpráv Ústavu Evropské unie pro bezpečnostní studia (EUISS) a Institutu pro evropskou politiku EUROPEUM. Některé části

práce se v ní týká témat jako spor o název Makedonie a pohledu na makedonské členství v EU a v těchto částech se budu snažit využít co nejvíce rozmanitost zdrojů, abych předešla zkreslení.

Z hlediska metodologie se jedná o případovou studii. V první kapitole bude pojednávat o zpochybnění makedonské identity jednotlivými sousedními státy resp. jejich politickými představiteli. Nejvíce pozornost bude věnována Bulharsku, jehož identita je považována za nejpodobnější identitě makedonské, ale také Řecku, které nejvíce zpochybňuje makedonskou identitu. V této části se budu snažit obnovit i makedonským menšinám v těchto státech.

Konflikty se sousedními státy jen posilují makedonský nacionalismus a ten se projevuje i v ústí albánské populaci v Makedonii, kterou Makedonci vnímají jako hrozbu pro integritu svého státu. O tom bude pojednávat další kapitola.

Tato kapitola bude převážně popisná a bude se věnovat angažování EHS/EU v Makedonii od rozpadu Jugoslávie do současnosti. Problematickými body makedonského přistoupení do EU a postojem jednotlivých států EU se budu zabývat v další kapitole, samostatná podkapitola bude věnována řecko-makedonskému sporu o název státu, protože ten je v současnosti oficiálně hlavní překážkou započatí přístupových jednání. Podrobněji se budu také věnovat politice premiéra Gruevského a jeho strany VMRO-DPMNE, která je v současnosti v parlamentu od roku 2006.

Poslední kapitola bude obsahovat výzkumy o pohledu obyvatel Makedonie na sporek s Řeckem a na různé aspekty integrace do EU.

Hlavní výzkumná otázka práce zní: *Stojí v současné době Evropská unie opravdu upřímně o Makedonii?* Dalšími otázkami, na které bych v této práci chtěla odpovědět, jsou například: *Proč řecko-vlastní makedonské členství v EU blokuje, když by pro něj bylo - nejen ekonomicky - určitě přínosné? Souvisí bulharské veto s provokativní a nacionalistickou makedonskou politikou? Jak je makedonský nacionalismus vnímán v EU? Ovlivňují a jak interní vztahy mezi Makedonci a Albánci integraci Makedonie do EU? Co může členství Makedonie v Evropské unii přinést? Je společný přístup všech zemí západního Balkánu určitě užitečný pro stabilitu regionu nebo naopak vstup jednoho urychlí reformy a tedy i následný vstup druhého?*

1. Makedonská identita pohledem okolních stát

1.1. Makedonská otázka

Štěstěnou bodem makedonské otázky je problematika p řvodu slovanského obyvatelstva obývajícího geografickou Makedonii a tudíž otázka, kdo má právo na makedonské území stejně tak jako na vlastnictví a význam slova ŠMakedonie-ě.² Tento problém vychází z předpokladu, že Slované v Makedonii jsou národ s vlastní národní identitou.³ Národní identita se definuje společnou historií, stejným jazykem, územím, společnými sociálními a hospodářskými institucemi, vládou, společnou vírou, podobnou hodnotovou orientací příslušníků národa, sebeuvědoměním a společnou vírou v r št národa v budoucnosti.⁴

Geograficky je Makedonie rozdělena na tři části – Vardarskou Makedonii, ve které se nachází samostatná Republika Makedonie, Pirinskou Makedonii, která je součástí dnešního Bulharska a Egejskou Makedonii, což je provincie v severním úecku.

Historicky Makedonie v různých dobách patřila Bulharsku, úecku, Byzanci a osmanské říši. Makedonská otázka se objevila v roce 1870, kdyř mlala p sobnost nov z řízené bulharské pravoslavné církve zasahovat na území Makedonie a úecko a Srbsko za aly mít obavy o svůj vliv na tomto území.⁵ Když Bulharsko získalo nezávislost, Makedonie jeř na jakou dobu zř stala pod osmanskou nadvládou. Po první balkánské válce byla Makedonie rozdělena mezi Srbsko, Bulharsko, úecko a malý díl získala i nov vzniklá Albánie. Bulharsko bylo se svým podílem nespokojené a rozpoutalo druhou balkánskou válku. V té době prohrálo a zřatilo další území. Rozdělení Makedonie, tak jak vypadalo po druhé balkánské válce, zř stalo bez v řtých změn až do současnosti. V první i druhé světové válce se Bulharsko přidalo na stranu revizionistů, aby získalo zp řt Makedonii, k tomu ale nedošlo. V meziválečné době ve Vardarské Makedonii p řobila Vnitřní makedonská revoluční organizace (VMRO), která v různých obdobích bojovala za sjednocení celé historické Makedonie nebo její připojení k Bulharsku.

Sto padesát let trvaly mezi Srby a Bulhary spory o to, ke kterému národu mají Makedonci blíž a se kterým se více zřtoř ují. Bulharská okupace za války trochu ovlivnila národní citě, ale obyvatelstvo se nepřiklonilo ani na druhou stranu. Po druhé světové válce

² Engström, Jenny. "The power of perception: The impact of the Macedonian question on inter-ethnic relations in the republic of Macedonia." *Ethnopolitics* vol. 1, issue 3 (2002): 5.

³ Ibid., 5.

⁴ Krejř, Jaroslav. *O řství a evropanství: o řeském národním charakteru*. Ostrava: Amosium Servis, 1993: 17.

⁵ Engström, "Perception," 5.

Makedonci získali status národa a vypadalo to, že makedonská otázka je vyřešena. Pod jugoslávským vedením byl kodifikován makedonský jazyk, ustavena makedonská ortodoxní církev a akademici přišli s pestrou verzí slavné makedonské minulosti, sahající až k Alexandru Velikému.⁶ Vytvoření makedonské republiky založené na makedonském národě bylo také obranou proti srbským a českým požadavkům.

Nároky okolních států byly hlavním důvodem, pro které Makedonie byla ze začátku proti odtržení od Jugoslávie na začátku 90. let. Po odtržení Slovinska a Chorvatska ale v Jugoslávii silně dominovali Srbové a proto se Makedonie z obavy o svou národnost rozhodla pro vytvoření samostatného státu. Po získání samostatnosti se však znovu objevila makedonská otázka. Makedonská bezpečnost byla oslabena a jako odpověď na bulharský a český postoj se objevil asertivnější a nekompromisní makedonský nacionalismus.⁷ V 90. letech musela Makedonie znovu bojovat o svou identitu. Každý zainteresovaný stát vnímal makedonský problém svým úhlem pohledu. Objevila se také otázka, zda-li makedonský národ vůbec existuje.

1.2. Bulharsko

Akoliv se bulharský pohled na makedonskou identitu s časem změnil, měl vždy v určitém opodstatnění nejlépe pohledy ostatních států, protože tyto dva národy mají mnoho společného - navzdory názoru nacionalistů z Makedonie i Srbska - mají společnou historii a velmi podobný jazyk. Přetím nejlépe se vyvinulo makedonské národní cítění, tak se většina obyvatel Makedonie považovala za Bulhary. Bulhary samotní byli a jsou téhož názoru, makedonský národ pokládají jen za konstrukt z doby komunismu a neuznávají ani samostatný makedonský jazyk, který je podle nich jen jihozápadní dialekt bulharštiny. Dochází tu tedy ke střetu dvou národních identit.

Bulharsko jako první země v roce 1992 uznala Republiku Makedonie pod jejím ústavním názvem, ale neuznala makedonský jazyk a nepřímě tedy ani makedonský národ. Praktický problém s jazykem oficiálních dokumentů byl vyřešen formulí „bulharský jazyk dle bulharské ústavy a makedonský jazyk dle makedonské ústavy“, aniž by Bulharsko muselo uznat makedonský jazyk a národ.⁸ Makedonština má totiž všechny znaky, které odlišují bulharštinu od ostatních jazyků, nemůže tedy být nic jiného než bulharský dialekt.⁹ Podle

⁶ Bell, John D. "The öllindentsiö ó Does Bulgaria Have a Macedonian Minority?" V *Bulgaria in Transition: Politics, Economics, Society, and Culture After Communism*, autor: John D. Bell, 193. Westview Press, 1998. Citováno dle: Engström, "Perception," 5.

⁷Engström, "Perception," 6.

⁸ Fraser, John M. "Macedonia: What's the Problem?." *International Journal* vol. 57, issue 3 (2002).

⁹ Poulton, Hugh. *Who are the Macedonians*. London: Hurst & Company, 1995. 116.

Mileny Mahon je makedonský jazyk dost odlišný na to, aby mohl být samostatný. Nyní je rozdíl v makedončině jsou Bulhary vysvětlovány jako důsledek srbského vlivu.¹⁰ Názor, že když mluví stejným jazykem, tak patří i ke stejnému národu, ignoruje fakt, že žili 50 let v jiných státech a s odlišnými politickými systémy. Stejně tak Bulhary i trvají na tom, že když lidé používají jeden jazyk, tak ho musí používat navždy.¹¹ Bulharské obyvatelstvo se nikdy nesmílo se ztrátou Makedonie, z jejího vardarské a egejské části mnoho z nich pochází. Kdyby uznali nezávislý makedonský národ, popřeli by tak bulharskou etnicitu a kulturní tradici v Makedonii.¹²

Nicméně do roku 1948 byl makedonský jazyk Bulhary uznáván. Po sovětsko-jugoslávské roztržce ale skončil sovětský přístup k Makedonii pro Makedonce a situace se dramaticky změnila. Po smrti Dimitrova, který byl makedonského původu, Bulhary i uznávali makedonskou národnost nejpozději od roku 1918. Později až od roku 1944 a po upevnění moci Todoru Živkovy (zejména po okupaci Československa v roce 1968, proti které Jugoslávie ostře protestovala) ji neuznávali vůbec.¹³

S tím souvisí také postavení makedonské menšiny v Bulharsku, které se za Živkova výrazně zhoršilo. V té době nebyly v Bulharsku oficiálně žádné menšiny, jen z politických důvodů malá řídovská a arménská menšina. Bulharsko bylo tvořeno šjednotným bulharským socialistickým národem.¹⁴ Po Živkovovi se postavení menšin zlepšilo, ale identifikovat se jako Makedonec bylo stále nemohlé. Nejvýznamnější organizací, která bojovala za práva Makedonců v Bulharsku, byla Sjednocená makedonská organizace Ilinden (UMO Ilinden). Statistické údaje ohledně počtu Makedonců v Bulharsku se výrazně liší dle toho, jaká byla zrovna oficiální bulharská politika. Podle sčítání v roce 1946 bylo v Bulharsku 169 544 lidí, kteří se považovali za Makedonce. Podle Jugoslávie byl ale jejich počet dokonce 252 908. V roce 1956 byl jejich počet 187 789. Při dalším sčítání v roce 1965 byl oficiální údaj o počtu Makedonců výrazně nižší, jen 8 750.¹⁵ První sčítání po pádu komunismu v roce 1992 uvádělo kolem 10 000¹⁶, při čemž makedonské odhady jsou mnohem vyšší, 120 000 až 345 000¹⁷.

¹⁰ Mahon, Milena. "The Macedonian Question in Bulgaria." *Nations and Nationalism* vol. 4, issue 3 (1998): 400.

¹¹ Ibid.

¹² Ibid., 405.

¹³ Poulton, *Who are the Macedonians*. 148.

¹⁴ Ibid., 150.

¹⁵ Ibid., 148.

¹⁶ Kanev, Krassimir. "Macedonians Outlawed." *War Report*, červenec/srpen 1995: 45-46. Citováno dle:

Lenkova, Mariana. "Minorities in Southeast Europe: Macedonians in Bulgaria." *Center for Documentation and Information on Minorities in Europe - Southeast Europe (CEDIME-SE)*. n.d.

<http://www.greekhelsinki.gr/pdf/cedime-se-bulgaria-macedonians.PDF> (přístup získán 18.dubna 2013).

¹⁷ Troebst, Stefan. "Ethnopolitics in Bulgaria." *Helsinki Monitor* vol. 5, issue 1 (1994): 42. Citováno dle:

Lenkova, "Minorities".

A koliv spory o povahu makedonského jazyka budou pravd podobn je-t n jakou dobu pokračovat, nejsou ufl opodstatn é. Stejn tak integrace makedonského území do Bulharska nebo irredentismus v Pirinské Makedonii ufl nejsou aktuálními tématy. V sou asné dob je problémem silný makedonský nacionalismus, který je podporován šprotibulharskou kampaní a manipulací s historickými fakty¹⁸ a zhor-uje tak vztahy s východním sousedem. Bulharsko kv li tomu - a také ze solidarity se svým eckým spojencem ó blokuje p ístupová jednání Makedonie s Evropskou unií. Vým nou za stažení svého veta Bulharsko fládá podepsání dohody o p átelství a spolupráci, zavedení spole ných zasedání vlád a oslavování výro í spole ných historických událostí a osobností.¹⁹

Otázkou z stává, jakou roli mají v této zm n bulharského p ístupu ostatní státy EU nebo zda je to opravdu jen d sledkem chování makedonských politik v í Bulharsku.

1.3. ecko

Kdyfl se Makedonie osamostatnila od Jugoslávie a stala se Republikou Makedonie, ecko se domnívalo, flé novým názvem Makedonie vzná-í pofladavek na severo eckou provincii se stejným názvem a odmítlo tedy nov vzniklou republiku uzнат. Krom názvu neuznává ani existenci makedonské men-iny v ecku, kterou nazývá slovanskými eky. ecko nepopírá existenci slovanského obyvatelstva v Republice Makedonii, nýbrfl jen jejich nazývání Makedonci.²⁰

Pohledem z ecké perspektivy nem flé existovat makedonský národ, kdyfl nikdy nebyl samostatný makedonský stát. šJedin ekové mají právo identifikovat se jako Makedonci, ne Slované jiflní Jugoslávie, kte í se zabydleli v Makedonii v 6. století p . n. l. a kte í se nazývali Bulhary do roku 1944ó.²¹ Lawrence Eagleburger, v za átku 90. let americký ministr zahrani ních v cí, s eckou verzí nesouhlasí. Je toho názoru, flé ekové nemají fládné právo pokládat historii antické Makedonie za svou vlastní z toho dvodu, flé anti tí ekové považovali Makedonii za necivilizovaný region vhodný jen k t flb nerostných surovin a

¹⁸ Gotev, Georgi. "Bulgaria vetoes Macedonia's EU accession talks." *EurActiv*. 5. listopad 2012. <http://www.euractiv.com/enlargement/bulgaria-vetoes-macedonia-eu-acc-news-515809> (p ístup získán 17. duben 2013).

¹⁹ Marusic, Sinisa Jakov. "Bulgaria and Greece Block Macedonia's EU Talks." *Balkan Insight*. 12. prosinec 2012. <http://www.balkaninsight.com/en/article/bulgaria-joins-greece-in-blocking-macedonia-s-eu-bid> (p ístup získán 14. duben 2013).

²⁰ Engström, "Perception," 9.

²¹ Danforth, Loring M. "Claims to Macedonian Identity: The Macedonian Question and the Breakup of Yugoslavia." *Anthropology Today* vol. 9, issue 4 (1993): 4.

nepokládali ji za svoje území. Makedonský vzestup za dob Filipa a Alexandra byl v ecku p ijat s odporem a oba velikáni byli považováni za tyrany, kteří zni ilí eckou svobodu.²²

ekové nazývají Makedonce Skopjany a makedonský národ považují jen za výmysl Tita. Otázkou ovšem z stává, zda je považují za Bulhary. Jakoukoli spojitost sou asných Makedonc s antickými Makedonci odmítají a tvrdí, že jestliže šjazyk používaný antickými Makedonci byla e tina, slovanský jazyk používaný Šskopjany÷ nem že být nazýván Šmakedon-tina÷÷÷.²³ Na základ tohoto tvrzení p estali ekové v 80. letech uznávat diplomy a tituly z univerzity ve Skopji, protože byly podle nich napsány v neexistujícím jazyce. Pozoruhodné ovšem je, že existence makedonského jazyka je p ijímána lingvisty na celém sv t , krom Srbska, Bulharska a ecka.

Po balkánských válkách bylo slovanské obyvatelstvo egejské Makedonie postupn helenizováno. Ovlivnil to také fakt, že mezi eckem a Bulharskem prob hla ve 20. letech vým na obyvatel za ú elem v t-í národnostní homogenity. V ecké ob anské válce bojovala makedonská men-ina na stran komunistických sil a tím proti sob p o-ovali eckou vládu. V roce 1953 byla zahájena ecká školonizace se severních teritorií. Makedonci nesm lí používat slovanské koncovky jmen pro oficiální ú ely a roku 1954 byli v egejské Makedonii v-ichni Makedonci odstran ni z oficiální post . V té dob jich hodn emigrovalo do Austrálie a Kanady. Nicmén v roce 1959 byla mezi eckem a Jugoslávií podepsána smlouva a volném pohybu obyvatel v hrani ním pásu (10 kilometr v každém sm ru), což de facto znamenalo uznání slovanské povahy obyvatelstva v této oblasti.²⁴ Byla zavedena tzv. Opat ení proti Makedonii, vyzna ující se represivními akcemi proti makedonské men-in , konkrétn zakazování práce v severním ecku, používání makedonského jazyka a zvyk , ženy byly nuceny popírat svou identitu p i s atcích s eky atd.²⁵

V sou asné dob ecko kv lí názvu státu blokuje vstup Makedonie do NATO i EU a na podzim minulého roku se k n mu p idal je-t tradi ní spojenec ecka v regionu ó Bulharsko. Toto jednání soused spolu s celkovou pasivitou Evropské unie a radikalizací albánské men-iny jen nahrává eskalaci makedonského nacionalismu. Ten se projevuje například prohlá-ováním, že sou asní Makedonci mají vazby na Alexandra Makedonského, dále vzty ováním mnoha pomník ve Skopji, odkazujících na slavnou makedonskou minulost a t eba i kreslením map Makedonie, zasahujících i na území okolních stát . Tím v-ím si

²² Eagleburger, Lawrence. "Greece has no historic right to dispute over Macedonia's name." *Macedonia Daily*. 2. ervna 2011. <http://macedoniadaily.blogspot.cz/> (p ístup získán 28. dubna 2013).

²³ Danforth, "Claims," 9.

²⁴ Poulton, *Who are the Macedonians*. 163.

²⁵ *Ibid.*, 164.

Makedonie je-t více komplikuje svoje vztahy s okolím a pohybuje se tedy v za arovaném kruhu.

Podrobn ji se problematikou ecko-makedonského sporu o název státu zabývám ve tvrté kapitole.

1.4. Srbsko

Srbsko bylo za komunismu hlavním podporovatelem makedonského národního v domí, v minulosti ale asto považovalo území Makedonie za jifní Srbsko a etnické Makedonce za Srby.²⁶ Kdyfl se Makedonie osamostatnila, Srbové se najednou stali v Makedonii men-inou, druho adým etnikem, a na to nebyli zvyklí. V Jugoslávii byli zdaleka nejv t-ím národem. Podle s ítání jich z stalo v Makedonii 44 159, srbské odhady byly ale kolem 300 000.²⁷

Jugoslávie otálela s uznáním Republiky Makedonie afl do roku 1996 kv li spor m Makedonie s eckem, které je srbským spojencem. Uznání bylo také brfd no p ístupem n kterých srbských radikál , kte í stále neuznávali makedonský národ a stát. Dnes Srbsko uznává obojí, ale Makedonci asi budou vfdy vnímáni jako škombinaceõ Srb a Bulhar .

V roce 2001 byly mezi Srbskem a Makedonií vymezeny hranice, ale bylo to komplikováno kosovskými Albánci, kte í protestovali proti tomu, fe Srbsko uzavírá smlouvu o hranicích, které pat í ke Kosovu.²⁸ Sloflitá byla také otázka církve. V roce 1967 se makedonská ortodoxní církev jednostrann od-t pila od srbské. Srbsko ale autokefalitu makedonské církve neuznalo a dosud se nic nezm nilo.

1.5. Albánie

Vztah Albánie k Makedonii není tak problematický jako vztah ostatních stát , protofe nepopírá existenci makedonského národa. P edstavitelé v Albánii asto komentují postavení albánské men-iny v Makedonii. M li námitky proti uspo ádání Makedonie po jejím osamostatn ní, které z ní ud lalo stát makedonské v t-iny, a Albánci se stali jen druho adými obyvateli. Prezident Berisha se v rámci své nacionalistické kampan také vyjad oval k práv m Albánc v Makedonii a podporoval univerzitu v Tetovu. Nicmén více nefl Makedonie, zajímají Albánii události v Kosovu, kde je situace mnohem vyost en j-í.

²⁶ Engström, "Perception," 3.

²⁷ Poulton, *Who are the Macedonians*. 179.

²⁸ Engström, "Perception," 10.

2. Albánská menšina v Makedonii

2.1. Demografické souvislosti

Makedonie byla vždy multietnickou společností. Etnická promíšenost Makedonie započala rozpoutání druhé balkánské války, a a koliv stát Makedonie v současnosti zaujímá pouze část povodního makedonského území, pestré národnostní složení Makedonii zůstalo.

Dnes je v etnina obyvatelstva představována dvěma národnostmi – Makedonci a Albánci. Dalšími národnostmi, které žijí na území Makedonie, ale tvoří dohromady jen asi 10 %, jsou Turci, Srbové, Romové a Arumuni. Jelikož poslední zmíněné národnosti mají pro mou práci jen malý význam, budu se zabývat zejména Makedonci a Albánci.

Během období nezávislosti Makedonie proběhla dvě sčítání lidu v letech 1994 a 2002. Další sčítání se mělo konat v roce 2011. Kvůli šnejasné interpretaci paragrafu zákona, týkající se občanů, kteří žijí více než jeden rok v zahraničí²⁹ bylo však přerušeno a zatím neobnoveno.

Touto kapitolou chci upozornit na tradičně vysokou porodnost místních národnostních menšin, která postupně mění etnické složení státu ve svůj prospěch.

Dle posledního sčítání v roce 2002 tvoří Makedonci 64,2 % obyvatelstva a Albánci 25,2 % (Tabulka 1)

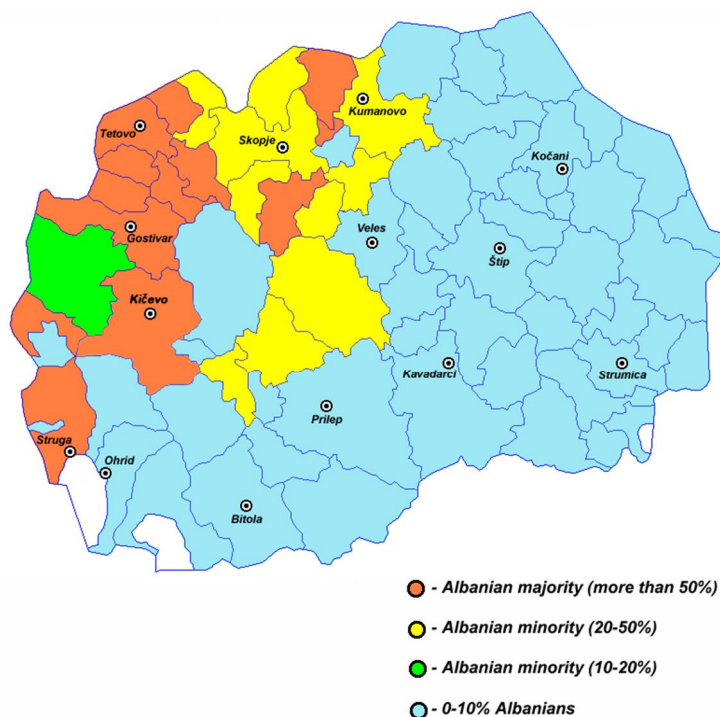
Tabulka 1: Podíl Makedonců a Albánců na celkové populaci v Makedonii 1948-2002

Rok	Celková populace (v tis.)	Makedonci (v %)	Albánci (v %)
1948	1 115	68,5	17,1
1953	1 305	66,0	12,4
1961	1 406	71,2	13,0
1971	1 647	69,3	17,0
1981	1 909	67,0	19,8
1991	2 034	65,3	21,7
1994	1 946	66,6	22,7
2002	2 023	64,2	25,2

Zdroj: Brunnbauer, Ulf. „Fertility, Families and Ethnic Conflict: Macedonians and Albanians in the Republic of Macedonia, 1944 - 2002.“ *Nationalities Papers*, 2004: 568.

²⁹ Stavrev, Michail. "Pozastaveno sčítání lidu v Republice Makedonie (Stipky z Balkánu)." *Literární noviny*. 12. října. 2011. <http://www.literarky.cz/michail-e-stavrev/6197-pozastaveno-sitani-lidu-v-republice-makedonie-stipky-z-balkanu> (přístup získán 6. dubna. 2013).

Albánská populace tato ísla považuje za zmanipulovaná a sv j podíl odhaduje na 35-40 %. Tento rozdíl je zp soben p edev-ím kontroverzním zákonem, který ud luje makedonské ob anství jen osobám, které fily minimáln 15 let na území Makedonie. Av-ak je pravd podobné, fle tato ísla jsou ob ma stranami ú elov p izp sobována. Albánci tím sledují prosazení více práv. Makedonci se bojí o svou tolikrát zpochyb ovanou identitu a mořnost, fle se albánská území budou chtít odtrhnout. Tento strach je podporován také tím, fle albánská populace filje na severozápad v blízkosti hranic s Albánií a Kosovem (Mapa 1)

Albánci v Makedonii dle sčítání v roce 2002. Zdroj: *Albanians in the Republic of Macedonia*. nedatováno. http://en.wikipedia.org/wiki/Albanians_in_the_Republic_of_Macedonia (přístup získán 3. květen 2013).

v etnicky homogenních vesnicích³⁰. Albánci sami prohlá-ují, fle autonomie je afl poslední e-ení, pokud jim nebudou p iznána rovná politická a kulturní práva.³¹

Postavení albánské men-iny v makedonském stát nebylo vřdy stejné. Je to samoz ejm dáno jejím rostoucím podílem na celkové populaci, ale také událostmi v okolních zemích (zejména v Kosovu), které ovlivnily men-inovou politiku v Makedonii. Postavení

³⁰ V 15 ze 121 obcí tvo ř z více neř 90 % albánská populace, v 7 dokonce více neř 98 %. Ve dvou obcích byl albánský podíl mezi 75 a 90 % a v 11 mezi 50 a 75 %. Dohromady bylo v roce 2002 tedy 28 v t-inov albánských obcí, o t i více neř v roce 1994. Více viz: Brunnbauer, Ulf. "Fertility, families and ethnic conflict: Macedonians and Albanians in the Republic of Macedonia, 1944-2002*." *Nationalities Papers* vol. 32, issue 3 (2004): 568.

³¹ Babuna, Aydin. "The Albanians of Kosovo and Macedonia: Ethnic identity superseding religion." *Nationalities Papers* vol. 28, issue 1 (2000): 81.

Albánci se významně zlepšili s podpisem Ochridské rámcové dohody (Ohrid Framework Agreement, dále jen OFA) po konfliktu v roce 2001, která vešla v platnost v roce 2004.

V období, kdy byla součástí Jugoslávie, udržovala Makedonie jako jediná počet obyvatel na stejné úrovni. Počet obyvatel ostatních republik se snižoval. Výjimečnost Makedonie v tomto směru zajistila albánská menšina svou vysokou porodností. Dnes je porodnost albánských žen přibližně dvakrát vyšší než žen makedonských. Na každé tři albánské děti připadají čtyři makedonské za situace, kdy je v zemi třikrát více Makedonců než Albánců.³²

Vyšší albánská porodnost je dána odlišným životním stylem, zejména nízkým vzděláním albánských žen, jejich nezávislostí, přetrváváním patriarchálních tradic v rodinách a životem na venkově. Na druhou stranu vysoká porodnost je způsobena, jak si udržet svoje tradice, zachovat si určitou odlišnost od majoritní společnosti, kterou vnímají jako nepřátelskou. Tento jev se vyskytuje i v jiných menšinových společnostech. Vysoká porodnost pomáhá také kompenzovat vysokou kojeneckou úmrtnost. Nicméně ta se v posledních letech u albánské menšiny výrazně snížila³³ a proto má teď albánská menšina desetkrát větší přirozený přírůstek obyvatelstva než Makedonci. Uvážíme-li také fakt, že albánská populace je velmi mladá, je velice pravděpodobné, že se v nejbližším časovém horizontu počet přiblíží populaci makedonské.³⁴

2.2. Soužití jednotlivých etnik

Albánci a Makedonci žijí na stejném území už od dob osmanské říše. V té době ale měli v naprosté většině muslimští Albánci oproti pravoslavným křesťanům výsadní postavení. Od té doby se mnohé změnilo.

Se zánikem osmanské říše je spojeno vytvoření několika menších států na Balkáně. Tyto státy se sice osamostatnily za podpory svých velmocí, ale často nerespektovaly etnické hranice, což přeznamenalo vznik problematické vztahy mezi sousedními státy. Albánie vznikla v roce 1912 po první balkánské válce. Makedonie v dnešních hranicích se stala později součástí Království Srbů, Chorvatů a Slovinců. V tomto státě se ocitla i nezanedbatelná albánská menšina. Tehdy byli Albánci zbaveni všech privilegií a jejich práva byla značně omezena.

³² Brunnbauer, "Fertility," 568.

³³ Ibid., 587.

³⁴ Courbage, Youssef, and Ronald Wilkens. "Censuses, Elections and Population: The Case of Macedonia." *Population (English Edition, 2002-)* vol. 58, 4/5 (2003). 446.

Ke zlepšení jejich postavení došlo se vznikem komunistické Jugoslávie v roce 1945. Doktrínou nového státu bylo heslo „Bratrství a jednota“ a v souladu s Titovou vizí multietnického státu byla v ústav z roku 1946 garantována práva menšinám. Byly rozlišeny následující kategorie: šnárod, tedy konstitutivní národ, který má jako svůj stát pouze Jugoslávii a je slovanského pvodu; šnárodnost, pro obyvatelstvo neslovanského pvodu, které má svůj národní stát mimo Jugoslávii; šetnická skupina, která nemá žádný národní stát.³⁵ Albánci byli prohlášeni za šnárodnost, protože mimo Jugoslávii měli svůj vlastní stát. Užívali mnohých privilegií ve vzdělávání i kultuře, ale ani tak nebyla za socialismu jejich situace ideální.³⁶ V reakci na nepokoje v Kosovu v 60. letech vzrostla i vzájemná nedůvěra mezi oběma komunitami v Makedonii. Kosovští Albánci chtěli spojit oblasti obývané Albánci v Kosovu, Makedonii a západní části Albánie do jednoho celku a stát se tak samostatnou republikou v rámci jugoslávské federace. Tyto jejich požadavky byly z obavy o vytvoření Velké Albánie odmítnuty a vedly jen k radikalizaci obou stran.³⁷ Mezi Makedonci se už tehdy objevovaly nacionalistické ideje ze strachu, že by mohli přijít o svou vlastní vybojovanou identitu. Jednotlivá etnika v Makedonii měla víceméně oddělený, výjimkou byla jen v této oblasti. Studie z roku 1974 uvádí, že 95% albánských a makedonských hlav domácností v západní Makedonii by nedovolilo svým synům oženit se s dívkou jiné národnosti.³⁸ Situace se vyhroutil po smrti Tita, který fungoval jako stmelující prvek. V 80. letech došlo ke změnám v postavení. Na albánských územích se začalo vyvíjet více makedonizace, nepo etně albánské území byly zavazeny a v důsledku toho klesl počet studentů z etnických území se v albánské části z 8 tisíc na 4 tisíce. Také byl přijat zákon, který měl snížit porodnost Albánců.³⁹

Další významnou událostí, která ovlivnila postavení Albánců v Makedonii, byl rozpad Jugoslávie. V Makedonii nebyly etnické spory tak vyhrcované jako v ostatních republikách Jugoslávie a to byl také jeden z důvodů, proč osamostatnění došlo nenásilnou cestou. Po jeho uskutečnění se ovšem daly události do pohybu. Po všeobecném růstu nacionalismu v 80. letech a strachu z odtržení albánských oblastí definovali Makedonci nový stát jako národní stát Makedonců, což byla zjevná degradace postavení albánské menšiny. Albánci na protest bojkotovali referendum o samostatnosti Makedonie a místo toho uspořádali vlastní

³⁵ Adamson, Kevin, and Dejan Jovic. "The Macedonian-Albanian political frontier: the re-articulation of post-Yugoslav political identities." *Nations and Nationalism* vol. 10, issue 3 (2004): 293-311. Citováno dle: Fantlová, Tereza. *Samostatná Makedonie a albánská menšina: Peripetie na cestě k dávnému snu slovanských Makedonců*. Bakalářská práce, Praha: Univerzita Karlova, 2006. 9.

³⁶ Phillips, John. *Macedonia: warlords and rebels in the Balkans*. New Haven: Yale University Press, 2004. 44

³⁷ Rychlík, Jan, a Miroslav Kouba. *Dějiny Makedonie*. Praha: Lidové noviny, 2003. 241-242

³⁸ Poulton, *Who are the Macedonians*. 132.

³⁹ Phillips, *Warlords*. 45-46

referendum o odtržení, kterého se zúčastnilo 90% Albánců, z nichž 99% hlasovalo kladně.⁴⁰ Ve Struze vytvořili autonomní republiku Ilyrida, která ovšem byla v-emi ignorována. Dalším problematickým okamžikem bylo přijetí zákona o státním občanství, podle kterého mohlo být státního občanství dosaženo především narozením makedonským rodičům, mezistátní smlouvou a naturalizací. Sporným bodem byla naturalizace, která byla podmíněna nepřetržitým pobytem v zemi po dobu 15 let. Albánci, kteří během existence Jugoslávie migrovali po celém jejím území, měli problém s naplněním této lhůty. Mnoho z nich se stalo lidmi bez občanství. Cofnutí ji zkracovalo výsledky sčítání lidu. Tuto komplikaci nemuseli řešit Makedonci, kteří obdrželi občanství na základě původu.

Po pádu komunismu se vytvořilo mnoho nových politických stran. Albánci také mohli zakládat politické strany a členové jedné z nich (PDP – Strana pro demokratickou prosperitu) získali klíčové posty v první vládě samostatné Makedonie.⁴¹ Od té doby byly albánské politické strany přítomny v každé vládě.

Etnické napětí v 90. letech bylo velmi viditelné a souviselo zejména se špatnou hospodářskou situací a eskalujícím konfliktem v Kosovu. Albánské strany prohlašovaly, že autonomie je pro ně poslední řešením, makedonské obyvatelstvo to ale nepřevládalo a strach o jejich identitu trval dále. Argumentovali tím, že Albánci mají svůj vlastní stát, zatímco oni mají jen ten jediný.⁴² Kromě toho byla makedonská identita stále ohrožována okolními zeměmi a to vedlo k tomu, že Makedonci definovali makedonský národ a stát na etnickém základě a ne na občanském. Negativně to ovlivňovalo etnické vztahy uvnitř a bránilo integraci etnických menšin do makedonského státu.⁴³ Makedonci byli toho názoru, že mají nárok na stát, stejně jako Srbové, Chorvati a Slovinci, a že se o něj nemusí dělit s Albánci.⁴⁴

Mezi Makedonci a Albánci byl (a stále je) velký rozdíl ve vzdělání a v přístupu k němu. Vzdělání prvního a druhého stupně pro národnostní menšiny bylo zakotveno v ústavě, ale o vyšším vzdělání se ústava nezmiňovala. Ve srovnání s minulostí byl po rozpadu Jugoslávie přístup k univerzitnímu vzdělání obtížnější, protože makedonští Albánci uhlavně neměli přístup na univerzitu v Prištíně. V Makedonii žádná albánská univerzita nebyla, jen několik oborů využívaných v albánské na univerzitě ve Skopji. Proti této diskriminaci se Albánci ohrazovali a v roce 1995 založili vlastní soukromou univerzitu v Tetovu. Ta byla

⁴⁰ Fantlová, *Samostatná Makedonie*. 16.

⁴¹ Koinova, Maria. *Minorities in Southeast Europe: Albanians of Macedonia*. Center for Documentation and Information on Minorities in Europe - Southeast Europe (CEDIME-SE), 2002.

⁴² Babuna, "The Albanians," 81.

⁴³ *Ibid.*, 82-83.

⁴⁴ Engström, "Perception," 14-15.

vzáp tí zakázána a srovnána se zemí. Univerzita ale fungovala dále v ilegalit , a a koliv ji vláda odmítla uznat a financovat, byla v podstat tolerována.

2.3. Konflikt v roce 2001 a Ochridská rámcová dohoda

Desetiletá relativn mírová koexistence dvou etnik dokazuje, že to nebyly vzájemné odli–nosti, které zp sobily konflikt, ale makedon–tí sousedé. Zejména Kosovo a konkrétn ji neschopnost NATO odzbrojit Kosovskou osvobozeneckou armádu (UÇK).⁴⁵

V roce 1999 propukl v Kosovu konflikt, který se promítl i do situace v Makedonii. Ur ující bylo, že kosov–tí Albánci za ali být mezinárodním společným považováni za šob ti usilující o zlep–ení své pozice⁴⁶ a podobn byli pak vnímáni i Albánci v Makedonii. Do Makedonie p í–lo b hem války z Kosova asi 350 tisíc uprchlík , což p edstavovalo 18% všech obyvatel Makedonie⁴⁷ a bylo z ejmé, že se Makedonie ocitne na pokraji ekonomické a sociální katastrofy. P íliv albánských uprchlík rozd lil ve ejnost, Albánci cht li poskytnout úto í–t v–em p íchozím, Makedonci si byli v domi toho, že to není v jejich silách a prosazovali p esun ásti uprchlík do zemí EU. Nicmén evropské státy v tuto chvíli více zajímala situace v Kosovu samotném, než její dopady na okolní státy.

Pravd podobn v této dob také vznikla Národní osvobozenecká armáda (NLA), makedonská obdoba UÇK. NLA začala operovat na začátku roku 2001 a nejd íve nem la velkou podporu mezi obyvatelstvem. Kv li nar stajícímuzho ení z neinnosti vlády v otázkách práv albánského obyvatelstva se Albánci postupn p íklán li k NLA. Nejd íve bylo jejím cílem odtržení oblastí s albánskou většinou od Makedonie, pozd ji –lo ale jen o boj za více práv pro Albánce.

Smlouva se Srbskem o začlen ní ásti kosovského území (se základnami albánských a jiných gang) do Makedonie byla záminkou pro první poty ky mezi makedonskými jednotkami a NLA v Tanu–evci. Hlavní rebelie vypukly v Tetovu a roz–í ily se do oblasti Kumanova a na p edm stí Skopje.⁴⁸

⁴⁵ Hislope, Robert. "Between a bad peace and a good war: insights and lessons from the almost-war in Macedonia." *Ethnic and Racial Studies* vol. 26, issue 1 (2003): 146.

⁴⁶ Strapá ová, Michaela. *Vliv Ochridských dohod na soužití etnických skupin v Makedonii*. Diplomová práce, Brno: Masarykova Univerzita, 2011. 48.

⁴⁷ Vankovska, Biljana. *The Impact of the Kosovo Conflict on Macedonia: Between the Hammer and the Anvil*. nedatováno. http://www.bmlv.gv.at/pdf_pool/publikationen/infomanagment9.pdf (p ístup získán 21. března 2013).

⁴⁸ Phillips, *Warlords*. 163, 166.

Boje se za aly vymykat kontrole, proto musely zasáhnout mezinárodní organizace. Umírnění Albánci tu byli ve výhodě kvůli ufl d íve zmín ěnému p ípodob ování k situaci kosovských Albánc ů a snažili se této výhody využít. Na druhou stranu EU, NATO a USA považovaly ufl od za átku albánské polovojenské síly za teroristy.⁴⁹ Makedonci si potom p ípadali zrazení a u radikálních skupin panovaly protizápadní nálady. K vy e-ení konfliktu m lo p ísp t vytvo ění vlády národní jednoty, která byla koalicí n kolika makedonských a dvou albánských stran. P edsedou vlády z stal i nadále Ljup o Georgievski, který spolu s ministrem vnitra Ljube Bo-kovskim prosazovali vojenské e-ení konfliktu oproti lídrovi SDSM Branko Crvenkovskému a prezidentovi Borisu Trajkovskému. Albán-tí zástupci byli zastánci dialogu s povstalci. Rozhovory mezi stranami probíhaly v-ak velmi rezervovan ě, v t-inou afl pod tlakem NLA nebo mezinárodního spole enství.⁵⁰

Pr lomem byla soukromá akce vyslance OBSE Roberta Frowicka, který v Prizrenu jednal s albánskými zástupci o kompromisním e-ení situace. Jeho snahou bylo uzav ít mír v ým nou za amnestii pro albánské koali ní partnery, právo veta pro povstalce v budoucích politických rozhodnutích týkajících se práv etnických Albánc ů.⁵¹ Spojené státy i Evropská unie ale odmítly jednat s povstalci z NLA, škte í plánovali a ídili tuto teroristickou kampa ů a nem li by být p ízváni k politickému procesu.⁵²

S jiným návrhem e-ení p í-el genetik a len Makedonské akademie v d a um ní Georgi Efremov, který cht l uskute nit v ým nou území a p esídlení na základ ě etnického p vodou tak, fle území na západ ěs albánskou v t-inou budou vym ěn na s Albánií za její území se slovanskou populací kolem Ochridského a Prespanského jezera. Albánci flující v jiných oblastech by p esídlili do oblasti, která by p ípadla Albánii a Makedonci by opustili okolí Tetova. Toto e-ení ale nebylo reálné - podle prezidenta Albánské akademie v d Ylli Popa se tímto zp sobem etnické problémy ne e-í. e-ením je respektování práv Albánc ů, kte í flují v Makedonii. Deník Nova Makedonija zas považoval návrh na p esídlení za šfa-istickou ideu. Efremov se pozd ěji od tohoto plánu distancoval.⁵³

P ím í bylo uzav ěno 5. ervence 2001 a mírová smlouva podepsána 8. srpna v-emi hlavními makedonskými a albánskými stranami ve m st Ochrid. 13. srpna byla podepsána ve Skopji za p ítomnosti Javiera Solany, Vysokého p edstavitele Evropské unie pro spole nou zahrani ní a bezpe nostní politiku. Boje ale pokračovaly dál navzdory p ím í.

⁴⁹ Hislope, "Between a bad peace and a good war" 142.

⁵⁰ Fantlová, *Samostatná Makedonie*. 24.

⁵¹ Phillips, *Warlords*. 119.

⁵² Ibid.

⁵³ Ibid., 123-124.

S podporou mezinárodních organizací byla vypracována OFA, která měla zlepšit postavení etnických Albánců v Makedonii. OFA zaručovala suverenitu a teritoriální integritu Makedonie, stejně jako její multietnický charakter unitárního státu. Velmi rychlé přijetí n kterých zákon souvisejících s napl ováním OFA bylo dáno tlakem EU a NATO. Makedonci v tomto nebyli tak horliví. Dohoda zaváděla decentralizaci státní správy, proti které ovšem proběhlo v roce 2004 referendum, po ádané makedonskou opozicí. Referendum bylo prohlá-eno za neplatné pro nízkou ú ast obyvatel. Nízká ú ast byla pravd podobn do velké míry zásluhou USA, které t i dny p ed referendem uznaly Makedonii pod jejím ústavním názvem a p esv d ovaly makedonské ob any k bojkotování referenda.⁵⁴ Dal-ím cílem OFA byla eliminace diskriminace, tedy sociální rovnoprávnost a rovné zastoupení etnických skupin. Tzv. Badinterova v t-ina v parlamentu bránila p ehlasování men-in, zp sobila ale také zdlouhavé p íjímání jednotlivých zm n.⁵⁵

Národnostní skupiny s více nejl dvacetiprocentním podílem na populaci (tedy jen Makedonci a Albánci) m ly zaji-t nu státní podporu terciárního vzd lávání ve svém jazyce. Díky tomu byla legalizována univerzita v Tetovu. P i fládosti o p íjetí na státní univerzitu fungoval u národnostních men-in princip pozitivní diskriminace. Za p edpokladu, fle dané etnikum tvo ilo více nejl 20 % v jednotlivých správních obvodech, bylo oprávn no pouflívat rodný jazyk jako ú ední v komunikaci s m stským a krajským ú adem i hlavní kancelá í centrální vlády. Tento bod etnické Albánce pon kud zklamal, protofle cht li albán-tinu jako ú ední na celém území Makedonie.⁵⁶

Implementace OFA byla garantována p ítomností mezinárodních pozorovatel . Ihned po skon ení konfliktu za ala mise NATO Essential Harvest, jejímfl úkolem bylo vybírání zbraní od albánských povstalc . Na tuto misi navázalo n kolik dal-ích misí NATO a v roce 2003 se v Makedonii uskute nila první vojenská mise EU s názvem Concordia.

OFA byla vnímána Makedonci jako zna n nespravedlivá a ohroflující jejich identitu, na druhou stranu Albánci se do kali áste ného spln ní tém v-ech svých poflavk . Zklamala je zejména pomalá implementace dohody, která byla dána nevolí na makedonské stran . Dohoda je také kritizována jako binacionální, protofle nezohled uje ostatní národnostní men-iny v Makedonii a zabývá se jen Makedonci a Albánci.

⁵⁴ Ilievski, Zoran, and Dane Taleski. "Was the EU's Role in Conflict Management in Macedonia a Success?." *Ethnopolitics* vol. 8, 3-4 (2009): 362.

⁵⁵ Strapá ová, *Vliv Ochridských dohod*. 50-51.

⁵⁶ *Ibid.*, 51.

2.4. Další vývoj: Zlepšila OFA vztahy mezi etniky?

Od konfliktu v roce 2001 mezigetnické otázky dominovaly makedonské politice. Vliv na to měl zřejmě mezinárodní dozor, protože bez něj by reformy u makedonských občanů nebylo jednoduché ospravedlnit. Ti byli toho názoru, že jsou hlavní poražení OFA a když před volbami v roce 2006 přišel Nikola Gruevski se svými sliby, že přemění Makedonii v prosperující zemi a povzbudí sebevdomí etnických Makedonců, většina z nich na to slyšela a dala mu svůj hlas.

Gruevski se právy Albánců nechtěl tak intenzivně zabývat, ale tím, že si do koalice vybral Demokratickou stranu Albánců (DPA) místo Demokratické unie pro integraci (DUI), která získala většinu albánských hlasů, zesílil mezigetnické tenze na politické úrovni. DUI bojkotovala parlamentní zasedání a vznesla nové požadavky ohledně naplnění OFA. Vládní strana VMRO-DPMNE pod mezinárodním tlakem na jaře roku 2007 vyjednala s DUI dohodu. Balíček reforem byl přijat ale až v roce 2008, kdy byly ukončeny spory.⁵⁷

Navzdory významným změnám, které se udály od roku 2001, nepochopitelně mezi dvěma etniky přetrvává. Šofenzivní politická strategie DUI v letech 2006-2007 jen potvrdila názor Makedonců, že Albánci nejsou vážně zainteresováni ve společném státě a spolupracují jen, když chtějí prosadit etnické požadavky.⁵⁸

Mezi Albánci panuje vysoká podpora OFA. V první chvíli se zdálo nepravděpodobné, že by se Makedonci o svou moc chtěli vzdát, ale nedávný vývoj ukázal zlepšení ve vnímání etnické většiny. Na druhou stranu kulturní předsudky a stereotypy zůstávají nadále silné. Albánci nesdílejí porozumění nad makedonskou nejistou identitou a jsou přesvědčeni, že bez vnějšího tlaku Makedonci na zlepšení albánské situace nepostoupí.⁵⁹

Mezigetnické vztahy se po konfliktu postupně zlepšovaly, ale mezikomunitní interakce nešla nikdy za sféru profesních vztahů a zatím se v tomto ohledu mnoho nezlepšilo. Mezi obyčejnými lidmi různých národností zůstává stále hluboká propast. Problém je v tom, že některé reformy OFA – například zákon o decentralizaci nebo ustavení vyššího vzdělání v albánském jazyce – toto podporují. Zato tyto okolnosti se integrace do EU a NATO jeví jako velmi daleké, protože je to jeden z mála cílů, který mají tyto dvě komunity společný.

Jedním z faktorů, který ovlivňuje dění v Makedonii, je postavení Albánců v sousedním Kosovu. Dokud je status Kosova nejistý, je nejistá i budoucnost Makedonie. Proto bylo dalekým okamžikem vznik samostatného Kosova v roce 2008. Ve výzkumu v roce 2007

⁵⁷ Ragaru, Nadege. "The Former Yugoslav Republic of Macedonia: between Ohrid and Brussels." V *Is there an Albanian question?*, autor: Judy Batt, 41-42. Paris: ISS EU, 2008.

⁵⁸ Ibid., 42.

⁵⁹ Ibid.

95,3 % makedonských Albánců vyjádřilo podporu kosovské nezávislosti. Z makedonského obyvatelstva se kladně vyjádřilo jen 3,1 %. Stanovisko makedonských politiků by mohlo překvapit svou výslovností a etnickou neutrálností, protože prohlásili, že uznání Kosova by mohlo zlepšit stabilitu regionu a připravit ho na členství v EU a NATO. Po neshodě na půdě OSN se také prezident Crvenkovski nechal slyšet, že jako kandidátská země do EU a NATO bude Makedonie následovat rozhodnutí těchto organizací.⁶⁰ Kosovo bylo uznáno v těchto evropských státech EU a NATO a Makedonie tento nový stát také uznala. Status Kosova je tedy do určité míry vyřešen a žádný vážný etnický konflikt na jeho území nehrozí, stabilitu Makedonie to ale nezaručí. Tu musí zajistit vláda Makedonie tím, že nebude povzbuzovat makedonský nacionalismus proti Albáncům a ignorovat etnické problémy, které tím způsobuje.

⁶⁰ Ragaru, "The Former Yugoslav Republic of Macedonia," 54-55.

3. Pořátky makedonské integrace do EU

Šrozdí ení ud lalo z Evropské unie to, ím je dnes ó obrovskou moc pro podporování míru, demokracie a prosperity, stejn jako sílu pro roz-í ování evropských hodnot a vlivu do zbytku sv ta. Je to práv roz-í ení, které umofnilo Evropské unii p em nit totalitní reffimy na demokracie lenských stát . Každé roz-í ení bylo spojeno s výhradami, ale ve v-ech p ípadech Unie dokázala svou institucionální, finan ní a politickou kapacitu pro za len ní nových len do rodiny.⁶¹

Makedonie je malý, ekonomicky slabý vnitrozemský stát s pestrým etnickým slofením a komplikovanými vztahy se sousedy. lenství v Evropské unii nebo NATO by jí velmi prosp lo. V-echny vý-e zmín né faktory ale integraci zt flují. V sou asnosti je Makedonie kandidátskou zemí na lenství v EU, jeho ud lení bylo ale doprovázeno mnohými obtíffemi a zatím to nevypadá, fle by Makedonie do EU brzy vstoupila.

Balkán byl po rozpadu Jugoslávie vnímán jako problematický region a mezinárodní organizace se tu angafovaly ufl v té dob . Nejd íve prost ednictvím r zných program pomoci. Pozd ji - v souvislosti s kosovskou krizí v roce 1999 - bylo z ejmé, fle je pot eba dlouhodob jí p ístup. Tím m l být Pakt stability.

Makedonie podepsala Stabiliza ní a asocia ní smlouvu (SAA) jako první 9. dubna 2001 v nad jí, fle zabrání etnickému konfliktu. To se ale nestalo. Zlep-ily se vztahy s okolními zem ími (zejména s eckem a Jugoslávií) a nebylo tedy dále mofné drflet interetnické problémy pod pokli kou. Ke konfliktu také p ísp l p esun militaristických skupin z Kosova. S významným p ísp ním mezinárodních aktér byl konflikt ukon en d íve, nefl mohl p er st v regulérní ob anskou válku. Bez politické a bezpe nostní pomoci NATO a EU by Makedonie velmi pravd podobn nez stala stabilní.⁶²

Bezprost edn po ukon ení konfliktu za aly v Makedonii p sobit mise NATO v tomto po adí - Essential Harvest, Amber Fox a Allied Harmony. První z nich m la za cíl odzbrojit albánské povstalce. Vybralo se kolem 4000 p eváfln velmi starých zbraní, cofl nebylo dostate n uspokojivé íslo. Makedon-í obyvatelé nebyli odzbrojeni v bec. Operace Amber Fox p ísp ívala k ochran mezinárodních pozorovatel z EU a OBSE, kte í dohlíffeli na dodrflování mírové dohody. Poslední mise Allied Harmony op t zaji-ovala podporu mezinárodním pozorovatel m a pomáhala vlád zajistit bezpe nost v celé zemi. Od spáchání

⁶¹ Alibasic, Arta Ibrahim. "The challenges for Macedonia's membership in EU." *Macedonian Affairs Journal*, 1 (1. ervence 2009).

⁶² Chivvis, Christopher S. "The Making of Macedonia." *Survival* vol. 50, issue 2 (2008): 154.

teroristických útoků v září 2001 se operací neúspěšně snažily Spojené státy, protože měly jiné priority.⁶³ V roce 2003 byla mise Severoatlantické aliance vystředána misí Concordia, první vojenskou misí Evropské unie.⁶⁴

Concordia byla vojenskou misí dvacetitřetí národů a probíhala v Makedonii od března do prosince 2003. Strach, že obyvatelstvo nepřijme místo vojáků NATO vojáků EU, se ukázal jako zbytečný. Mise přispěla k eliminaci rizik destabilizace země a k přiblížení země k EU. Také umožnila vládě vnovat více pozornosti reformnímu procesu a SAA.⁶⁵ Na misi Concordia navázala v prosinci 2003 policejní mise Proxima s rovněž mandátem. Mezi jejími úkoly patřil zejména boj proti organizovanému zločinu, reforma ministerstva vnitra a ustavení hraniční policie. Makedonie je zemí, kde obranné a bezpečnostní složky mají stále moc velkou roli a jako přetrvávající z dob komunismu jsou do velké míry centralizované. Proto významným úspěchem této mise byla decentralizace policie. Obě mise přispěly k posílení stability demokratických institucí, k ekonomickému růstu a k právním na plnění závazků spojených s členstvím v EU.⁶⁶ Jakkoli se může zdát, že výsledky těchto misí jsou jen omezené, dolehly je, že pomohly evropeizovat zemi, přeměnit její bezpečnost, obranu a politickou situaci tak, aby byla kompatibilní s evropskými standardy.

V dubnu 2004 vstoupila v platnost Stabilizační a asociační dohoda, devět dní po podání oficiální makedonské vlády o členství v EU. Vlády bylo vyhoveno a 17. prosince 2005, když EU shledala plnění OFA jako dostatečné, získala Makedonie status kandidáta. V dalších letech byl ale v reformách učiněn jen malý pokrok. Rok 2006 byl volebním rokem a reformy před volbami nejsou příliš populární. Ve volbách zvítězila nacionalistická VMRO-DPMNE a premiérem se stal Nikola Gruevski, který je jím dodnes. Jeho politika je populistická a soustředí se zejména na krátkodobé cíle, které mu zajistí podporu do příchodu voleb. Došlo tedy ke zpomalení reformů a ke zmírnění optimismu ohledně integrace do EU. Rok 2008 byl opět volebním rokem a také začala globální ekonomická krize, což se projevilo na jiných prioritách vlády.

Dolehlivým milníkem ve vztazích EU a západního Balkánu bylo odstranění vízové povinnosti při cestování do zemí Schengenu v roce 2009. Významnou roli hrálo také zrušení

⁶³ Do roku 2001 se v Makedonii USA angažovaly více než EU, která byla neakceschopná kvůli evropskému odporu v její názvu Makedonie. Poté se USA stáhly z regionu a EU se začala angažovat více.

⁶⁴ *NATO's Role in the former Yugoslav Republic of Macedonia*. 6. srpna 2004.

<http://www.nato.int/fyrom/home.htm> (přístup získán 21. dubna 2013).

⁶⁵ Gligorov, Vladimir. "European Partnership with the Balkans." *European Balkan Observer*. Belgrade Centre for European Integration and The Vienna Institute for International Economic Studies, květen 2004. 10.

⁶⁶ *Ibid.*, 10-12.

cel a dovozních kvót na export zboží do EU v roce 2000, které nastartovalo významný růst importu.

4. Postoj Evropské unie v i Makedonii

4.1. Role Makedonie v cest EU na východ

Evropská integrace po druhé světové válce byla založena na budování míru prostřednictvím vzájemné závislosti a stejný princip se snaží v současnosti Evropská unie uplatnit na Balkán, kde se ale státy definují na národním principu. EU usilovala o vybudování multietnické společnosti na Balkán a bránila proto rozdělení Kosova, Bosny a Hercegoviny a Makedonie. Je ale zřejmé, že multikulturalismus selhal a dochází k všeobecnému návratu k politice identity a k vzestupu nacionálně-populistických sil.⁶⁷

Každopádně, rozdělení na Balkán je logickým směrem, kterým by se EU mohla vydat. Prostor mezi jádrem a zbytkem EU je dleřitý kvůli stabilitě, ekonomice, infrastruktuře a je tedy v zájmu EU, aby se balkánské státy reformovaly a dospěly k demokracii a stabilitě.⁶⁸ Na summitu v Soluni v roce 2003 komisař pro vnější vztahy Chris Patten řekl, že EU nebude považovat mapu EU za úplnou, dokud se balkánské státy nestanou její součástí.⁶⁹ Rozdělení o Balkán by přineslo do Evropské unie 20 milionů obyvatel a jakkoli šbolestivě by přijetí těchto států mohlo být, jejich nepřijetí by s největší pravděpodobností bylo bolestivější. Války v 90. letech stály asi 100 miliard dolarů a pokud by členství balkánských států bylo nadále odkládáno, jejich nacionalismus by se radikalizoval a mohl by zapříčinit další války, které by poškodily pověst EU ve světě.

V minulosti Evropská unie dokázala, že je schopná přijmout nové členy a zstat akceschopná. Aby to mohla udělat znovu v případě rozdělení o Balkán, musí dokázat, že další expanze pomůže společnému evropskému projektu.⁷⁰ Naskytá se otázka, jestli budou jednotlivé státy západního Balkánu postupovat do EU jednotlivě nebo jako skupina. Dohoda ze summitu v Soluni v roce 2003 zní tak, že každý stát bude hodnocen samostatně podle jeho vlastních pokroků. Stejný zájem byl ale i při rozdělení v roce 2004 a výsledkem bylo přistoupení deseti členů najednou. Postupné přistoupení jednotlivých států může ale pro

⁶⁷ Rupnik, Jacques. "The Balkans as a European Question." V *The Western Balkans and the EU: 'The Hour of Europe'*, autor: Jacques Rupnik. European Union Institute for Security Studies, 2011. 29.

⁶⁸ Risteska, Marija. "Makedonský vstup do Evropské unie." *Europeum*. nedatováno. <http://www.europeum.org/doc/pdf/870.pdf> (přístup získán 8. prosince 2012). 14.

⁶⁹ "Focus On: Perceptions of the EU in the Western Balkans." *Gallup Balkan Monitor*, červen 2009. 1.

⁷⁰ Alibasic, Arta Ibrahim. "The challenges for Macedonia's membership in EU." *Macedonian Affairs Journal*, 1 (1. července 2009).

region jako celek znamenat spíše problém. Na druhou stranu je téměř nemohoucí, aby všechny státy vstoupily do EU najednou.⁷¹

Přístup Makedonie do Evropské unie je komplikován mnoha okolnostmi. A kolik Makedonie získala kandidátský status ufl v roce 2005, datum přístupuových jednání doposud nebylo stanoveno, což je zatím jediný případ. Evropská komise od roku 2009 každoročně doporučuje zařadit přístupová jednání, o tomto kroku ale musí EU hlasovat jednomyslně. Každý rok byl jakýkoli pokrok bráněn jediným členským státem, ačkoli, i v posledním hlasování se k nim přidalo i Bulharsko. Dalo by se tedy tvrdit, že negativní postoj těchto členských států EU je vlastně jedinou překážkou toho, aby s Makedonií mohla začít přístupová jednání. Na druhou stranu nebyť této překážky, vzhledem k současné ekonomické situaci v EU - a tedy i jiným prioritám - by se velmi pravděpodobně našla překážka jiná.

Zpráva, že Makedonie bude vládat o členství, byla chladně a institucemi EU přijata velmi chladně, bez známky entuziasmu. Vysoký představitel pro společnou zahraniční a bezpečnostní politiku Javier Solana popsal makedonskou vládu jako šignál pro velké úspěchy a naději pro celý region.⁷² V té době přistupovaly do EU bývalé komunistické státy východní Evropy a evropští obyvatelé ufl byli z rozčarování unaveni. Byli přesvědčeni, že je potřeba zmírnit tempo a po přijetí Rumunska a Bulharska, kteří měli problém s respektováním zákona a bojem proti korupci, bylo zřejmé, že přijetí balkánských států se nesmí uspat. 45 % obyvatel EU si myslí, že vstup balkánských států je primárně v zájmu těchto zemí spíše než v zájmu EU jako celku, což poukazuje na nízkou úroveň jejich vnímání dlouhodobých cílů Evropské unie.⁷³ EU se tedy snaží přijmout přístup k rozčarování, který je dostatečně diskrétní, aby byl přijatelný pro západní veřejnost a dostatečně stimulační pro reformní úsilí politických elit na Balkáně.⁷⁴

V případě Makedonie tento přístup víceméně fungoval až do bukurešťského summitu v roce 2008, kdy někdo vetovalo její vstup do NATO a další rok zablokovalo i přístupová jednání s EU a nikdo mu v tom nezabránil. Tím značně utrpěl makedonský optimismus ohledně brzkého začlenění do mezinárodních organizací a jejich sympatie k nim. Toto odmítnutí kvůli sporu o název státu pokodilo také makedonskou identitu a Makedonci pod vedením nacionalistické strany VMRO-DPMNE a Nikoly Gruevského se začali vymezovat vůči okolním státům připomínáním slavné minulosti makedonského národa.

⁷¹ Alibasic, Arta Ibrahim. "The challenges for Macedonia's membership in EU." *Macedonian Affairs Journal*, 1 (1. července 2009).

⁷² Ibid.

⁷³ Risteska, "Makedonský vstup," 17.

⁷⁴ Rupnik, "The Balkans," 26-27.

šÚnava z roz-í eníõ v rámci EU se setkává s šúnavou z p istupováníõ na Balkán .⁷⁵ Komisa pro roz-í ení Tefan Füle si toho je v dom a tvrdí, šfle není dobré nechat na-e partnery ekat p ede dve mi moc dlouho. V ím, fle integrace je nejlep-í zp sob, jak se vypo ádat s nacionalismem a jsem p esv d en, fle izolace podporuje nacionalismusõ.⁷⁶ Ve ejné mín ní v Evropské unii integraci jednozna n nepomáhá. Ve Francii dokonce p ijali zákon, fle francouz-tí ob ané budou po p íjetí Chorvatska o vstupu dal-ích stát rozhodovat v referendu.⁷⁷ Mezi íenskými zem ími a zem ími aspirujícími na íenství panuje vzájemná ned v ra. Pohled evropských stát vyjád il velmi výstifn Jacques Rupnik: šMy p edstíráme, fle vás chceme a vy p edstíráte, fle jste p íraveníõ.⁷⁸ Do velké míry je tato neochota evropských stát ovlivn na globální ekonomickou krizí a krizí eura. Za podmínek, kdy i bohat-í evropské státy nejsou daleko od bankrotu a ostatní íenové EU je musí finan n podporovat, se nikomu nechce projevovat otev enost a -t drost problematickým balkánským stát m.⁷⁹ Na druhou stranu dle výsledk ýzkumu,⁸⁰ není proces roz-í ování p ekáfkou rozvoje íenských stát EU. Makedonie, jejífl HDP tvo í 0,4 % celkového HDP EU a její populace 0,4 % celkové populace EU, nem fle pro evropský rozpo et znamenat fládnou zát fl.⁸¹ Roz-í ení v sou asné dob ale není prioritou a nebylo by lehké prosadit ho u voli . To je také jeden z d vod , pro EU nedonutí ecko - i kdyfl by kv li ekonomické krizi mohlo -, aby vy e-ilo sv j konflikt s Makedonií a neblokovalo za átek p ístupových jednání.⁸²

4.2. ecko-makedonský spor

Nov vzniklá Republika Makedonie m la zpo átku velký problém s diplomatickým uznáním. Po rozpadu Jugoslávie byla ustavena Badinterova komise, která m la za úkol posoudit, jaké státy si zasloufí mezinárodní uznání. V roce 1992 komise oznámila, fle jen Slovinsko a Makedonie splnily v-echny podmínky. Evropská rada ale doporu ení (své vlastní) komise ignorovala a uznala Slovinsko a Chorvatsko, které nesplnilo n které d lefité podmínky. Tento záv r byl dán zejména malou politickou v lí podpo it Makedonii kv li

⁷⁵ Rupnik, "The Balkans," 27.

⁷⁶ Gotev, "Bulgaria vetoes."

⁷⁷ "Uvázla politika roz-í ování EU na mrtvém bod ?" *EurActiv.cz*, 27. b ezna 2012.

<http://www.euractiv.cz/rozsirovani-eu/clanek/uvizla-politika-rozsirovani-eu-na-mrtvem-bode-009759> (p ístup získán 13. b ezna 2013).

⁷⁸ Rupnik, "The Balkans," 28.

⁷⁹ Ibid.

⁸⁰ Risteska, "Makedonský vstup," 13.

⁸¹ Ibid., 14.

⁸² "Macedonia's name dispute: Call it what you want." *The Economist*, 10. prosince 2011.

<http://www.economist.com/node/21541400> (p ístup získán 4. dubna 2013).

odporu řecka. Evropská komise pod vlivem řecka přijala Lisabonskou deklaraci, která říká, že EHS uzná stát pod názvem, který nebude obsahovat slovo šMakedonie.⁸³ Z řecké perspektivy mohou tento název považovat výlučně řecké, protože se tak jmenuje jejich severní provincie. Ne vždy to tak bylo. Tento postoj zastává řecko až od roku 1988, kdy se začalo obávat rozpadu Jugoslávie a přejmenovalo proto provincii s názvem šSeverní řecko na provincii šMakedonie.⁸⁴ Tuto taktiku řecko zvolilo z důvodu neuznávání makedonské menšiny na svém území. Tím, že existuje řecká Makedonie (s antickou minulostí), nemůže podle jejich názoru existovat žádná jiná Makedonie ani Makedonci, kteří by byli něčím jiným než řecké.

V roce 1993 byla Makedonie přijata do OSN pod dočasným názvem Bývalá jugoslávská republika Makedonie (Former Yugoslav Republic of Macedonia - FYROM). Poté byla Makedonie uznána několika státy. Spojené státy navázaly s Makedonií vztahy pod zmíněným dočasným názvem v roce 1994, což spolu s řeckým odmítnutím makedonské vlajky, na které byl antický symbol tzv. verginského slunce, vedlo k ekonomické blokáde Makedonie ze strany řecka.

Makedonie byla jednou z nejchudších republik Jugoslávie a po jejím rozpadu, kdy OSN zavedla sankce proti Jugoslávii, na tom byla ekonomicky ještě hůř. Makedonie tedy byla omezena nejen ze severu sankcemi, ale kvůli embargu navíc i z jihu z řecka. Mezi Bulharskem nebo Albánií a Makedonií neexistovala žádná infrastruktura. Dvacet měsíců trvajícím embargem stálo Makedonii 40 milionů dolarů za měsíc,⁸⁵ snížilo zisky z exportu o 85 % a zmenšilo zásoby jídla v zemi o 40 %.⁸⁶ Řecké straně blokáda také rozhodně ekonomicky neprospěla.

V roce 1995 byla za mezinárodní asistence podepsána mezi řeckem a Makedonií prozatímní dohoda, kde řecko pod určitými podmínkami⁸⁷ uznalo Makedonii. Došlo k normalizaci diplomatických vztahů a vzájemnému uznání hranic, ale problém názvu státu zůstal nevyřešen. Byly započaty rozhovory pod patronátem speciálního vyslance OSN, který

⁸³ Ilievski a Taleski. "EU's Role," 356.

⁸⁴ Nicholov, Bill. "Why Is EU Demanding That Macedonia Change Its Name?" *Eurasia Review*. 5. ledna 2011. <http://www.eurasiareview.com/05012011-why-is-eu-demanding-that-macedonia-change-its-name/> (přístup získán 30. dubna 2013).

⁸⁵ Sokalski, Henryk J. *An ounce of prevention: Macedonia and the UN experience in preventive diplomacy*. Washington D.C.: United States Institute of Peace, 2003: 59. Citováno dle: Kajfeš, Ivan. "The Macedonia-Greece Name Dispute." *Academia.edu*. 22. listopadu 2011. http://www.academia.edu/1319600/The_Greece-Macedonia_Name_Dispute (přístup získán 30. dubna 2013).

⁸⁶ Roudometof, Victor. *Collective memory, national identity, and ethnic conflict: Greece, Bulgaria, and the Macedonian question*. Westport: Praeger Publishers, 2002: 263. Citováno dle: Kajfeš, "The Name Dispute."

⁸⁷ řecké podmínky o používání názvu FYROM v mezinárodních organizacích, odstranit verginské slunce z vlajky, nenárokovat si obyvatelstvo a území v řecko.

navrhl několik kompromisních názvů (Severní Makedonie, Horní Makedonie, Vardarská Makedonie, Republika Makedonie (Skopje), Slovanská Makedonie, Demokratická republika Makedonie, Nezávislá republika Makedonie), ale ani na jednom se obě strany nedohodly.

První se dokonce nejprve nechtěla dát na název, který by obsahoval slovo „Makedonie“, postupně ale pod mezinárodním tlakem změnila svůj postoj a souhlasila by i se složeným názvem (viz výše). Makedonie na druhou stranu chtěla spor vyřešit tak, aby jeden název používala ve vztahu s Albánci a druhý s ostatními zeměmi. S tím ale Albánie nesouhlasila a to – společně s nacionalistickými provokacemi Makedonc – jako bylo například při jmenování letiště pro Alexandru Velikou – přispělo k vetování makedonské vlády o vstup do NATO v roce 2008. Albánské veto by ale nebylo tak jednoduché, kdyby Makedonie v té době nebyla politicky rozdělená a provokacemi neposkytla Albánci argumenty. To vše mělo vliv na oslabení makedonské vlády na její cestě do NATO a také na snahu Albánie o veto. ⁸⁸ Stejně tak v roce 2009 kvůli nevyřešenému sporu o název Albánie blokovalo započaté přístupových jednání s EU. Protože stále nebylo dosaženo dohody ohledně názvu, blokovalo Albánie za účelem jednání každým dalším rokem, když ho Evropská komise doporučila. V posledním roce se k ní přidalo i Bulharsko. Od roku 2011 je ale na makedonské straně vidět snaha o kompromis, tedy o přistoupení na změnu názvu. Připadná dohoda mezi Albánci a Makedonií by ale musela být následně potvrzena v makedonském referendu. Albánie však na svém postoji stále trvá.

Proč Albánie ve sporu stále pokračuje? V čem je tento spor pro Albánie tak důležitý, aby kvůli ní nemohla obdržet svou mezinárodní reputaci, vztahy s Makedonií a možnost stabilizovat region členstvím Makedonie v EU a NATO? Odpovědí je makedonská menšina v Albánie, kterou se vztínová populace snaží ignorovat a tvářit se, že neexistuje. ⁸⁹ Kdyby uznali samostatnou Makedonii, probudilo by to nacionalismus Makedonc na albánském území a museli by jejich existenci také uznat. Vztínová menšina státu Albánie Makedonii pod jejím ústavním názvem uznala a mnoho mezinárodních organizací a asociací uznalo i existenci makedonské menšiny v Albánie. Byly to například Human Rights Watch, Amnesty International, Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OBSE) a Evropský soud pro lidská práva. ⁹⁰ Albánie popíráním makedonské státnosti porušilo patnáctý článek Všeobecné deklarace lidských práv hned ve dvou zemích: §1. Každý má právo na státní příslušnost, 2.

⁸⁸ Matovski, Aleksandar. "FYR of Macedonia after Bucharest: avoiding another European failure in the Balkans." *ISS European Union Institute for Security Studies*. 13. června 2008. 2.

http://www.iss.europa.eu/uploads/media/FYR_of_Macedonia.pdf (přístup získán 20. dubna 2013).

⁸⁹ Kajfev, "The Name Dispute."

⁹⁰ "The Other Macedonian Name Issue: Greece Stubbornly Denies Existence Of Macedonian Minority In Northern Greece." *Wikileaks*. 29. května 2008. <http://wikileaks.org/cable/2008/05/08THESSALONIKI44.html> (přístup získán 20. listopad 2011). Citováno dle: Kajfev, "The Name Dispute."

Nikdo nesmí být svévolně zbaven své státní příslušnosti ani práva svou státní příslušnost změnit.⁹¹

Spor o Šmakedonii je do jisté míry podobný situaci v Lucembursku, které je zároveň samostatným státem a zároveň částí Belgie (provincie Lucemburk, v angličtině obojí Luxembourg). Podobná je to také s Moldávií/Moldavskem (v angličtině Moldova), která je regionem v Rumunsku i samostatným státem. Ani jeden tento případ ale nedoprovázely takové komplikace jako v případě Makedonie. Problematický název jako překážka vstupu do EU ale není jen výsadou Makedonie. V 60. letech Francie blokovala vstup Velké Británie do EHS mimo jiné také kvůli francouzskému regionu Bretagne, který se ve francouzštině shoduje s názvem Británie či Bretagne.

Makedonie byla na začátku minulého století rozdělena mezi několik zemí, což započínalo druhou balkánskou válku a další problémy trvající dodnes. V Evropě ale ani toto není unikátem. V podobné situaci jsou například v Tyrolsku, Limburku, jifi zmíněném Lucembursku nebo Irsku. Odlišnou identitu těchto obyvatel ale nikdo nepopírá - na rozdíl od makedonského případu.

Na závěr této podkapitoly ufi jen e nická otázka z úst Lawrence Eagleburgera: ŠJe něco více nedospělého a hloupějšího než švydírání národa tím, že popíráte jeho členství v mezinárodních organizacích, jejichž cílem je záruka míru a ochrana vlastních členů před agresí nečlenů?⁹²

4.3. Vnitřní politika Makedonie a její vliv na integraci do EU

Přibližně rok po získání kandidátského statusu v srpnu roku 2006 vyhrála makedonská nacionalistická strana VMRO-DPMNE parlamentní volby a předsedou vlády se stal mladý populistický a ekonom Nikola Gruevski. Úspěch této strany ve volbách byl způsoben nespokojeností etnických Makedonců s výsledky OFA.⁹³ Stejně tak zvíťazila v předchozích volbách v roce 2008,⁹⁴ kdy získala 63 křesel ze 120 a se svým koalicičním partnerem albánskou DUI měla dohromady dvacet křesel v parlamentu.⁹⁵ Tím, že měla Gruevského strana i bez partnera absolutní většinu, nemusela se příliš starat o jeho zájmy. Během vlády této strany se

⁹¹ OSN. *Všeobecná deklarace lidských práv*. 10. prosince 1948. <http://www.osn.cz/dokumenty-osn/soubory/vseobecna-deklarace-lidskych-prav.pdf> (přístup získán 30. dubna 2013).

⁹² Eagleburger, "Greece has no historic right."

⁹³ Maleska, Mirjana. "Race with time: a name dispute between Macedonia and Greece." *South East European University Review* vol. 8, issue 1 (2011): 129.

⁹⁴ VMRO-DPMNE v čele s Nikolou Gruevským vyhrála i v dalších parlamentních volbách a v současné době je stále u moci. Za dobu samostatnosti Makedonie je to jediná nejdelší mandát.

⁹⁵ Maleska, "Race with time," 127.

výrazně zpomalily reformy potřebné k pokračování v integraci do EU, zejména po roce 2009, kdy vláda nastolila radikálnější nacionalistickou kampaň. Gruevski není zásadně proti evropské integraci, chce si ale diktovat vlastní podmínky a ne poslouchat rozkazy od Evropy. Nacionalistická politika mu přináší body doma, jak je vidět na výsledcích voleb. Jeho hlavní a úspěšnou rétorikou resp. taktikou je často mluvit o Evropské unii, slibovat reformy, ale jen takové, které se hodí do jeho politického programu, a prohlášením, že problémy mohou za všechny makedonské problémy a brzdí jejich cestu do EU.⁹⁶

Ve volbách se zaměřil na chudé a ve svém programu vytkl jako hlavní téma boj proti korupci a prosazování zákona a pořádku. Povedlo se mu zlepšit daňovou disciplínu a tím získal více peněz a úřad je vyuffil tak, aby to bylo viditelné. Na druhou stranu nezaměstnanost zůstala stále stejná a slibovaný ekonomický a investiční boom se také nenaplnil. Průměrná mzda se drhla na 300 eurech za měsíc, zvýšila se inflace a dluh v zahraničí, chudoba se ještě prohloubila.⁹⁷ Jako omluvu pro své chyby a neúspěchy pouhává finanční a ekonomickou krizi. Ta je možná i jedním z důvodů, proč v Makedonii nechce nikdo investovat a ekonomika a HDP neroste. Skutečnými důvody jsou ale nefunkční instituce, nevyvinutý obchodní a bankovní sektor, všudypřítomná korupce, nesmyslné vládní výdaje a pozastavená integrace do EU a NATO.⁹⁸

Projekt Skopje 2014, který spočívá v zaplnění hlavního náměstí známkami monumenty a pomníky, odkazujícími na mnohé etapy dějin, má zapůsobit na patriotické voliče a pobouřit sousedy. Projekt se v současnosti chýlí ke konci a rozděluje makedonskou společnost. Velké části Makedonců se líbí a myslí si, že Skopje je teď mnohem více jako jiná evropská metropole a je také více šarmantnější.⁹⁹ Jedná se o projekt podporující místní makedonskou identitu, albánskou společnost úplně opomíjí. Nejvýraznějším monumentem je velká socha válečníka na koni, který se viditelně podobá Alexandru Velikému. Tento čin je v zemi vnímán jako provokace, vzhledem k tomu, že Alexandra považují za svého národního hrdinu a stejně tak, jako v úvodu jinde ve světě - tvrdí, že to byl český. V zahraničí byl celý tento projekt vnímán spíše jako vtip, kdy makedonská ekonomika, jedna z nejchudších v Evropě, utrácí stamiliony eur za projekt, který určitě neprospěje její integraci

⁹⁶ Ordanoski, Sašo. "The story of Macedonian populism: 'All we want is everything!'" V *The Western Balkans and the EU: 'The Hour of Europe'*, autor: Jacques Rupnik. European Union Institute for Security Studies, 2011. 105, 107.

⁹⁷ Maleska, "Race with time," 127-128.

⁹⁸ Ordanoski, "Macedonian populism," 105-106.

⁹⁹ Brunwasser, Matthew. "Concerns Grow About Authoritarianism in Macedonia." *The New York Times*. 13. října 2011. <http://www.nytimes.com/2011/10/14/world/europe/concerns-grow-about-authoritarianism-in-macedonia.html?pagewanted=2&r=3&> (přístup získán 25. dubna 2013).

do EU. Ne nadarmo je ale Gruevski nejoblíben jím makedonským politikem v-ech dob. Nacionalismus a patriotismus jsou nejúsp -n j-í politickou taktikou a politikové, kte í d lají nepopulární kompromisy, prohrávají ve volbách. Více nefl jinde to platí u národ , jako jsou Makedonci, kte í se cítí ohrofeni eckým nebo albánským nacionalismem.¹⁰⁰

Takovéto jednání naopak ztrácí Makedonii sympatie Evropské unie, která má obavy z rostoucího autoritá ství v Makedonii, uml ování opozice a zneufívání moci vládní stranou. Evropská komise zaznamenala v posledních letech zhor-ení v dodrřování svobody médií a jen zanedbatelný pokrok v ochran dodrřování zákona. Pro vládu VMRO-DPMNE se hodí ozna ení šdemokratura¹⁰¹ ó kombinace demokracie a diktatury.

¹⁰⁰ Maleska, "Race with time," 130.

¹⁰¹ Ordanoski, "Macedonian populism," 99.

5. Vývoj pohledu obyvatel Makedonie na integraci do EU

Makedonie stojí ufl dlouho p ed branami Evropské unie a jejím obyvatel m ufl pomalu dochází trp livost. Kafldoro ní odkládání p ístupových jednání se projevuje na podpo e lenství v EU, která byla na za átku tisíciletí tém stoprocentní. Evropská unie je jako celek na celém Balkán vnímána velmi pozitivn , jako instituce, která m fle p ísp t k vy e-ení mnohých problém . 84 % Makedonc je p esv d eno, fle lenství v EU je nutné pro mír a rozvoj regionu¹⁰².

EU se podílela na ukon ení etnického konfliktu v Makedonii v roce 2001, který výrazn zlep-il postavení albánské men-iny na úkor makedonského obyvatelstva. Navzdory tomu jsou Makedonci ale stále nejlépe postavení ve spole nosti, v oblasti vzd lání a ekonomiky jsou jednozna n p ed ostatními národnostními skupinami. Ve srovnání s Albánci jsou ale Makedonci mnohem více nespokojení a to m fle ohrozit stabilitu zem , protofle šje nebezpe né, kdyfl je men-ina nespokojená, mnohem nebezpe n j-í ale je, kdyfl je nespokojená v t-inao.¹⁰³ Podle výzkumu z roku 2009 je 49 % Makedonc nespokojených se svými flivoty, p í emfl Albánc jen 33 %. Více Makedonc se také bojí dal-ího konfliktu.¹⁰⁴ Tento strach o svou identitu a bezpe nost je výrazn podporován politikou vlády Nikoly Gruevského, který chce p esv d it Makedonce o jejich slavné minulosti a posiluje tak makedonský nacionalismus. Makedonci se moflná díky tomu cítí d leflit j-í, ale vzhledem ke zp sobu, jakým je toho dosafleno, ohrofluje tato politika vztahy mezi národnostmi uvnit Makedonie, vztah s eckem a zhor-uje pozici Makedonie v Evropské unii. Na vnímání Evropské unie Makedonci se to také projevilo.

Do roku 2005, kdy Makedonie získala kandidátský status od Evropské unie, drtivá v t-ina Makedonc podporovala lenství v EU a tím byl dán legitimní základ reformám nezbytným pro vstup¹⁰⁵. Po bukure- ském summitu v roce 2008 ufl podpora tak jednozna ná není. Stále mén obyvatel si myslí, fle lenství v EU by byla dobrá v c ó v roce 2006 76 %,

¹⁰² "Focus On: Perceptions of the EU in the Western Balkans." *Gallup Balkan Monitor*, erven 2009. 7.

¹⁰³ Maleska, Mirjana. "Interethnic relations in Macedonia: People Centred Analyses." *New Balkan Politics*, 12 2010: 1.

¹⁰⁴ "Macedonians dissatisfied with life and fearing armed conflict." *Gallup Balkan Monitor*. 17. února 2009.

<http://www.balkan-monitor.eu/index.php/macedonia-between-hope-and-reality/> (p ístup získán 29. b ezna 2013).

¹⁰⁵ Risteska, "Makedonský vstup," 18.

v roce 2008 66 %¹⁰⁶. Nicméně v roce 2007 by v případném referendu hlasovalo pro vstup do EU kolem 90 % obyvatel.¹⁰⁷

Makedonie je ufl od rozpadu Jugoslávie v permanentní ekonomické krizi. Zahraničních investic je nedostatek a nezaměstnanost se dlouhodobě pohybuje mezi 30 % a 35 %. Makedonci si vždy slibovali, že s členstvím v Evropské unii se toto zlepší. V současné době ale EU prochází tvrdou ekonomickou, finanční a existenciální krizí a u mnoha z nich proto členství ztrácí svůj hlavní význam. Tragická ekonomická situace sousedního Řecka také obraz Evropské unie nezlepšuje. Ekonomický rozvoj je v Makedonii vnímán jako priorita.

Přes dvacet let trvající spor s Řeckem o název státu způsobil, že identita je pro mnoho Makedonců dležitější nežli vzdálená perspektiva členství v Evropské unii. Proto se většina Makedonců ztotožňuje s Gruevského politikou. V roce 2008 bylo 68 % obyvatel přesvědčeno, že za nedostatečný pokrok v řešení sporu s Řeckem, v roce 2010 bylo toho názoru ufl jen 53 % obyvatel. V Řecku si zatím 82 % obyvatel myslí, že spor je výhradně chybou Makedonie a 85 % obyvatel souhlasí s blokováním předstupových jednání do doby, dokud nebude spor vyřešen.¹⁰⁸

Spor s Řeckem je albánskou menšinou vnímán jako čistě makedonská záležitost, která se Albánce netýká a nebyli ani pozváni k řešení tohoto sporu. Albánci také nejsou s názvem Makedonie nijak svázáni a většina z nich (83 %) by tento název obtovala, kdyby to mohlo pomoci integraci do EU a NATO. Téměř všichni Albánci (94 %) si myslí, že spor o název je hlavní překážkou v euroatlantické budoucnosti země.¹⁰⁹ Albánci ale vnímají Evropskou unii mnohem pozitivněji nežli Makedonci, protože často mají zkušenosti s prací v EU a vstup všech zemí s albánským obyvatelstvem do EU by pro ně byl rozhodně přínosem. Jen 3 % makedonského obyvatelstva by bylo ochotno souhlasit se změnou názvu státu¹¹⁰, ale toto číslo se postupně zvyšuje.

Z výše napsaného vyplývá, že pohled šz Makedonie na EU se v zásadě mění a že čím déle bude řešení integrace zakonzervováno na mrtvém bodě, tím bude nazírání na EU méně pozitivní.

¹⁰⁶ "Focus On," 2.

¹⁰⁷ Taleski, Dane. "PUBLIC OPINION AND EU INTEGRATION: Attitudes on the EU integration process in Macedonia and in the EU." *48th ISA Annual Convention*. Chicago, 2007.

¹⁰⁸ "Macedonia: Accession talks likely to be on hold." *Gallup Balkan Monitor*. 16. června 2010. <http://www.balkan-monitor.eu/index.php/macedonia-meps-urge-greece-not-to-block-accession-talks/> (přístup získán 29. března 2013).

¹⁰⁹ Azizi, Abdula. "Euro-Atlantic Integration of Macedonia and the Name Issue: Viewed from the Prism of Albanians." *Mediterranean Journal of Social Sciences: Special Issue* 3, 8 (2012): 310.

¹¹⁰ "Macedonians dissatisfied"

Závěr

Makedonci to za dobu své krátké historie neměli snadné. Nejdříve nezískali svůj národní stát jako ostatní státy na Balkáně a byli mezi nimi nemilosrdně rozdeleni. Národem byli uznáni až s vytvořením komunistické Jugoslávie, kdy byla Makedonie (vardarská část) prohlášena jednou z republik federace. Samostatný nezávislý makedonský stát vznikl až v roce 1991. Tento stát byl definován jako národní stát Makedonců a Albánců spolu s ostatními národy v Makedonii předl pod adné postavení.

Tento čin byl do jisté míry pochopitelný, vezmeme-li v úvahu, že to bylo poprvé, kdy měli Makedonci vlastní stát a nechtěli ho mít s nikým dohromady. Mezi většinou populací panoval také strach z vytvoření Velké Albánie nebo Velkého Kosova, který by se mohl naplnit, pokud by Albáncům poskydili stejná práva. Albánská populace v současné době podle makedonských statistik tvoří 25 % populace, ale rychle roste, a jestliže se tento trend výrazně nezmenší, je jen otázkou času, kdy se počet těchto dvou etnik v Makedonii vyrovná. Pak je možné, že Albánci vystupují své požadavky.

V současné době se albánské obyvatelstvo těší poměrně dobrému postavení kvůli OFA, která ukončila konflikt v roce 2001. Vě probíhalo za asistence mezinárodních organizací, zejména NATO a EU, které po kosovské krizi vnovaly regionu v těší pozornost. Evropská unie jim slíbila stát jim perspektivu členství a po implementaci OFA v roce 2005 Makedonie získala kandidátský status.

Od členství v EU si slibovala zlepšení celkové stability regionu, která se v Makedonii projevuje více než v ostatních zemích, zlepšení ekonomické situace, vyřešení sporů s okolními státy a s tím související prosazení své národní identity. Poslední bod se ale stal předpokladem pro vstup Makedonie do NATO i EU, kdy se švédsko, disponující právem veta, rozhodlo, že Makedonie do těchto organizací nevstoupí, dokud si nezmenší název. Švédsko název Makedonie neuznává a neuznává také existenci makedonské menšiny na svém území. Ta je také důvodem tohoto dlouholetého sporu, který dal příčinu nacionalistické politice makedonského premiéra Gruevského. Ta vede ke snížení popularity EU v Makedonii stejně jako šzárjem o Makedonii v EU. Navíc zhoršuje vztahy s albánskou menšinou, na kterou v tomto šboji identitě není brán z etel.

V kontextu současné ekonomické krize, kdy si švédsko v Evropské unii nemůže diktovat podmínky, by ho silné evropské státy lehce mohly donutit k ukončení sporu. V Evropě ale panuje všeobecná únava z řešení a přijetí tak komplikovaného státu, který by

oban m EU v krátkodobé perspektivě nabídl jen málo výhod, není populární. Zejména z tohoto důvodu je odpověď na mou výzkumnou otázku *Štójí v současně době EU opravdu upřímně o Makedonii?* negativní. Obraz Makedonie v EU jen zhoršuje provokativní politika premiéra, která zkresluje historická fakta a přispívá k přiklonu na českou stranu. Obaně EU v době, kdy se musí vypořádat s jinými problémy, není otázka vzdálené budoucnosti. Málokdo si uvědomuje, že nepřijetí balkánských států by mohlo přispět k radikalizaci nacionalismu a další válkám a bylo by pro EU mnohonásobně škodlivější než jejich integrace do evropských struktur.

Tak malý stát jako je Makedonie nemůže pro EU znamenat žádnou přímou újmu.

Otázkou, na kterou je potřeba si odpovědět, je, zda by pro celý balkánský region i pro EU bylo lepší přijmout všechny státy západního Balkánu společně nebo individuálně. Názory odborníků se liší, já se ovšem na základě nastudovaných materiálů domnívám, že individuální přístup každé země bude v EU lépe přijat a nebude připomínat východní rozšíření z roku 2004, které pro evropské obyvatele bylo velkým úspěchem. Pokud EU balkánské státy nepřijme, bude o nich málokdo mít zájem, individuální přístup naopak pravděpodobně bude mít dobrý vliv. Budou v důsledku toho bez problémů se do EU nedostanou.

Makedonie se vskutku nachází ve velmi problematické situaci, kdy vyřešení jednoho problému zároveň vylučuje vyřešení problému jiného. Popírání makedonské identity Bulharskem a českem jen posiluje patriotismus Makedonců. Dokud nebude v české i ostatních členských státech převládající politická kultura řešení sporů, Makedonie by se měla soustředit na vnitřní reformy, ve kterých má stále co dohánět. Na samotném patriotismu není nic špatného, dokud si Makedonci nepřivlastí antické a jiné symboly, které jim nepatří, a neohrožují identitu ostatních národů, se kterými hlijí v jednom státě. Pokud si Makedonie toto neuvědomí, členské státy ji mezi sebe do EU nebudou chtít přijmout. Na druhou stranu Makedonci si tímto kompenzují dlouhé čekání před branami Unie a pohybují se tedy v uzavřeném kruhu. Kvůli zmíněným důvodům by se měla Evropská unie v makedonských záležitostech více angažovat, protože další odkládání členství oddaluje a zhoršuje vnímání Evropské unie v samotné Makedonii.

Vstup balkánských států do EU je nadřazen zajištění stability regionu a zmírnění etnických sporů. Na druhou stranu by si tyto státy měly uvědomit, že EU jejich problémy nevyřeší, s tím musí začít samy.

Přes všechny komplikace, které to může přinést, je zřejmé, že Balkán má a tedy i Makedonie - do Evropy patří a jiné řešení než jeho integrace do EU neexistuje. Je jen otázkou

asu, kdy budou komplikace ohledn makedonského vstupu vy e-ény a proces integrace bude zavr-en.

Summary

The thesis is about the problematic Macedonian identity and its influence to the accession process to the EU. Macedonia has very complicated relations with its neighbours, especially with Greece which doesn't want to accept the country's name. The relation with Bulgaria is also difficult. Bulgaria thinks Macedonian language is only a dialect of Bulgarian language and it also criticizes Macedonian nationalism. These two countries currently block accession talks between Macedonia and the EU.

The author also discusses Albanian minority in Macedonia and its relations with Macedonian majority population. These relations got worse when Macedonia became independent because Macedonian nationalism got stronger. The situation in Kosovo is also important for the development in Macedonia and it helped to cause the ethnic conflict in 2001. This conflict was warded off with the help of international community. And the implementation of reforms which followed the resolution of the conflict induced the EU to give a candidate status to Macedonia in 2005.

Though Macedonia is still waiting for the accession talks with the EU. Every year, it is blocked by Greece; nowadays, accompanied by Bulgaria. The blockade of Macedonian membership brings relief to the nationalistic politics of the Prime Minister Nikola Gruevski and it also deteriorates the perception of the EU in the eyes of the Macedonian people. Owing to the economic crisis and the general enlargement fatigue, the European countries don't make enough effort in the case of Macedonian accession.

Použitá literatura

Knihy

Krejčí, Jaroslav. *O národnosti a evropanství: o českém národním charakteru*. Ostrava: Amosium Servis, 1993.

Phillips, John. *Macedonia : warlords and rebels in the Balkans*. New Haven: Yale University Press, 2004.

Poulton, Hugh. *Who are the Macedonians?*. London: Hurst & Company, 1995.

Rychlík, Jan, a Miroslav Kouba. *Dějiny Makedonie*. Praha: Lidové noviny, 2003.

Sborníky

Ordanoski, Sa-ó. "The story of Macedonian populism: 'All we want is everything!'" V *The Western Balkans and the EU: 'The Hour of Europe'*, autor: Jacques Rupnik. European Union Institute for Security Studies, 2011.

Ragaru, Nadege. "The Former Yugoslav Republic of Macedonia: between Ohrid and Brussels." V *Is there an Albanian question?*, autor: Judy Batt, 41-60. Paris: ISS EU, 2008.

Rupnik, Jacques. "The Balkans as a European Question." V *The Western Balkans and the EU: 'The Hour of Europe'*, autor: Jacques Rupnik. European Union Institute for Security Studies, 2011.

Články

Alibasic, Arta Ibrahim. "The challenges for Macedonia's membership in EU." *Macedonian Affairs Journal*, 1 (1. číselné vydání 2009).

Azizi, Abdula. "Euro-Atlantic Integration of Macedonia and the Name Issue: Viewed from the Prism of Albanians." *Mediterranean Journal of Social Sciences: Special Issue* 3, 8 (2012): 307-311.

Babuna, Aydin. "The Albanians of Kosovo and Macedonia: Ethnic identity superseding religion." *Nationalities Papers* vol. 28, issue 1 (2000): 67-92.

Brunnbauer, Ulf. "Fertility, families and ethnic conflict: Macedonians and Albanians in the Republic of Macedonia, 1944-2002*." *Nationalities Papers* vol. 32, issue 3 (2004): 565-598.

Brunwasser, Matthew. "Concerns Grow About Authoritarianism in Macedonia." <http://www.nytimes.com/2011/10/14/world/europe/concerns-grow-about-authoritarianism-in-macedonia.html?pagewanted=2&r=3&> (p ístup získán 25. dubna 2013).

Courbage, Youssef, and Ronald Wilkens. "Censuses, Elections and Population: The Case of Macedonia." *Population (English Edition, 2002-)* vol. 58, 4/5 (2003).

Danforth, Loring M. "Claims to Macedonian Identity: The Macedonian Question and the Breakup of Yugoslavia." *Anthropology Today* vol. 9, issue 4 (1993).

Engström, Jenny. "The power of perception: The impact of the Macedonian question on inter-ethnic relations in the republic of Macedonia." *Ethnopolitics* vol. 1, issue 3 (2002): 3-17.

"Focus On: Perceptions of the EU in the Western Balkans." *Gallup Balkan Monitor*, červen (2009).

Fraser, John M. "Macedonia: What's the Problem?." *International Journal* vol. 57, issue 3 (2002).

Gligorov, Vladimir. "European Partnership with the Balkans." *European Balkan Observer*. Belgrade Centre for European Integration and The Vienna Institute for International Economic Studies, kv ten 2004.

Hislope, Robert. "Between a bad peace and a good war: insights and lessons from the almost-war in Macedonia." *Ethnic and Racial Studies* vol. 26, issue 1 (2003): 129-151.

Chivvis, Christopher S. "The Making of Macedonia." *Survival* vol. 50, issue 2 (2008): 141-162.

Ilievski, Zoran, and Dane Taleski. "Was the EU's Role in Conflict Management in Macedonia a Success?." *Ethnopolitics* vol. 8, 3-4 (2009): 355-367.

Koinova, Maria. *Minorities in Southeast Europe: Albanians of Macedonia*. Center for Documentation and Information on Minorities in Europe - Southeast Europe (CEDIME-SE), 2002.

Lenkova, Mariana. "Minorities in Southeast Europe: Macedonians in Bulgaria." *Center for Documentation and Information on Minorities in Europe - Southeast Europe (CEDIME-SE)*. nedatováno. <http://www.greekhelsinki.gr/pdf/cedime-se-bulgaria-macedonians.PDF> (přístup získán 18. dubna 2013).

Mahon, Milena. "The Macedonian Question in Bulgaria." *Nations and Nationalism* vol. 4, issue 3 (1998): 389-407.

Maleska, Mirjana. "Interethnic relations in Macedonia: People Centred Analyses." *New Balkan Politics*, 12 (2010): 1-32.

Maleska, Mirjana. "Race with time ñame disputeö between Macedonia and Greece." *South East European University Review* vol. 8, issue 1 (2011).

Taleski, Dane. "PUBLIC OPINION AND EU INTEGRATION: Attitudes on the EU integration process in Macedonia and in the EU." *48th ISA Annual Convention*. Chicago, 2007.

Internetové zdroje

"Macedonia: Accession talks likely to be on hold." *Gallup Balkan Monitor*. 16. června 2010. <http://www.balkan-monitor.eu/index.php/macedonia-meps-urge-greece-not-to-block-accession-talks/> (přístup získán 29. března 2013).

"Macedonia's name dispute: Call it what you want." *The Economist*. 10. prosince 2011. <http://www.economist.com/node/21541400> (přístup získán 4. dubna 2013).

"Macedonians dissatisfied with life and fearing armed conflict." *Gallup Balkan Monitor*. 17. února 2009. <http://www.balkan-monitor.eu/index.php/macedonia-between-hope-and-reality/> (přístup získán 29. března 2013).

"Uvázla politika rozšiřování EU na mrtvém bodu?" *EurActiv.cz*. 27. března 2012. <http://www.euractiv.cz/rozsirovani-eu/clanek/uvizla-politika-rozsirovani-eu-na-mrtvem-bode-009759> (přístup získán 13. března 2013).

Eagleburger, Lawrence. "Greece has no historic right to dispute over Macedonia's name." *Macedonia Daily*. <http://macedoniadaily.blogspot.cz/> (přístup získán 28. dubna 2013)

Gotev, Georgi. "Bulgaria vetoes Macedonia's EU accession talks."

<http://www.euractiv.com/enlargement/bulgaria-vetoes-macedonia-eu-acc-news-515809>

(p ístup získán 17. dubna 2013)

Kajfe-, Ivan. "The Macedonia-Greece Name Dispute." *Academia.edu*. 22. listopadu 2011.

http://www.academia.edu/1319600/The_Greece-Macedonia_Name_Dispute (p ístup získán

30. dubna 2013).

Marusic, Sinisa Jakov. "Bulgaria and Greece Block Macedonia's EU Talks." *Balkan Insight*.

12. prosince 2012. [http://www.balkaninsight.com/en/article/bulgaria-joins-greece-in-](http://www.balkaninsight.com/en/article/bulgaria-joins-greece-in-blocking-macedonia-s-eu-bid)

[blocking-macedonia-s-eu-bid](http://www.balkaninsight.com/en/article/bulgaria-joins-greece-in-blocking-macedonia-s-eu-bid) (p ístup získán 14. dubna 2013).

Matovski, Aleksandar. "FYR of Macedonia after Bucharest: avoiding another European

failure in the Balkans." *ISS European Union Institute for Security Studies*. 13. ervna 2008.

http://www.iss.europa.eu/uploads/media/FYR_of_Macedonia.pdf (p ístup získán 20. dubna

2013).

NATO's Role in the former Yugoslav Republic of Macedonia. 6. srpna 2004.

<http://www.nato.int/fyrom/home.htm> (p ístup získán 21. dubna 2013).

Nicholov, Bill. "Why Is EU Demanding That Macedonia Change Its Name?" *Eurasia Review*.

5. ledna 2011. [http://www.eurasiareview.com/05012011-why-is-eu-demanding-that-](http://www.eurasiareview.com/05012011-why-is-eu-demanding-that-macedonia-change-its-name/)

[macedonia-change-its-name/](http://www.eurasiareview.com/05012011-why-is-eu-demanding-that-macedonia-change-its-name/) (p ístup získán 30. dubna 2013).

OSN. *Všeobecná deklarace lidských práv*. 10. prosince 1948. [http://www.osn.cz/dokumenty-](http://www.osn.cz/dokumenty-osn/soubory/vseobecna-deklarace-lidskych-prav.pdf)

[osn/soubory/vseobecna-deklarace-lidskych-prav.pdf](http://www.osn.cz/dokumenty-osn/soubory/vseobecna-deklarace-lidskych-prav.pdf) (p ístup získán 30. dubna 2013).

Risteska, Marija. "Makedonský vstup do Evropské unie." *Europeum*. nedatováno.

<http://www.europeum.org/doc/pdf/870.pdf> (p ístup získán 8. prosince 2012).

Stavrev, Michail. "Pozastaveno s ítání lidu v Republice Makedonie (St ípky z Balkánu)." *Literární noviny*.

12. íjna. 2011. [http://www.literarky.cz/michail-e-stavrev/6197-](http://www.literarky.cz/michail-e-stavrev/6197-pozastaveno-sitani-lidu-v-republice-makedonie-stipky-z-balkanu)

[pozastaveno-sitani-lidu-v-republice-makedonie-stipky-z-balkanu](http://www.literarky.cz/michail-e-stavrev/6197-pozastaveno-sitani-lidu-v-republice-makedonie-stipky-z-balkanu) (p ístup získán 6. dubna.

2013).

Vankovska, Biljana. *The Impact of the Kosovo Conflict on Macedonia: Between the Hammer*

and the Anvil. nedatováno.

http://www.bmlv.gv.at/pdf_pool/publikationen/infomanagment9.pdf (přístup získán 21. března 2013).

Akademické práce

Fantlová, Tereza. *Samostatná Makedonie a albánská menšina: peripetie na cestě k dávnému snu slovanských Makedonců*. Bakalářská práce. Praha: Univerzita Karlova, 2006.

Strapáčková, Michaela. *Vliv Ochridských dohod na soužití etnických skupin v Makedonii*. Diplomová práce, Brno: Masarykova Univerzita, 2011.